Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 7ης Σεπτεμβρίου 2017 [1]

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-66/16 P έως C-69/16 P
και υποθέσεις C-70/16 P και C-81/16 P

Comunidad Autónoma del País Vasco,
Itelazpi SA (C-66/16 P),
Comunidad Autónoma de Cataluña,
Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (C-67/16 P),
Navarra de Servicios y Tecnologías SA (C-68/16 P),
Cellnex Telecom SA, πρώην Abertis Telecom SA**,**
Retevisión I SA (C-69/16 P),
κατά
Ευρωπαϊκής Επιτροπής
και
Comunidad Autónoma de Galicia,
Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA (C-70/16 P),
κατά
Ευρωπαϊκής Επιτροπής
και
Βασίλειο της Ισπανίας (C-81/16 P)
κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως – Κρατικές ενισχύσεις – Ψηφιακή τηλεόραση – Ενίσχυση για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως σε απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές – Επιδότηση υπέρ των διαχειριστών πλατφορμών επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως – Απόφαση κηρύσσουσα τα μέτρα ενισχύσεως εν μέρει ασυμβίβαστα με την εσωτερική αγορά – Έννοια της κρατικής ενισχύσεως – Πλεονέκτημα – Υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος – Καθορισμός – Διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών»

Εισαγωγή

1. Με τις αιτήσεις αναιρέσεως που άσκησαν, η Comunidad Autónoma del País Vasco (Αυτόνομη Κοινότητα της Χώρας των Βάσκων, Ισπανία) και η Itelazpi SA (C-66/16 P), η Comunidad Autónoma de Cataluña (Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλονίας, Ισπανία) και το Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (C-67/16 P), η Navarra de Servicios y Tecnologías SA (C-68/16 P), η Cellnex Telecom SA και η Retevisión I SA (C-69/16 P), η Comunidad Autónoma de Galicia (Αυτόνομη Κοινότητα της Γαλικίας, Ισπανία) και η Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA (Retegal) (C-70/16 P) καθώς και το Βασίλειο της Ισπανίας

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

(C-81/16 P) ζητούν την αναίρεση των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891) (στο εξής συλλήβδην: αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις), με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές τους με αίτημα να ακυρωθεί η απόφαση 2014/489/ΕΕ της Επιτροπής, της 19ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.28599 [(C 23/2010) (πρώην NN 36/2010, πρώην CP 163/2009)] που έχει χορηγηθεί από το Βασίλειο της Ισπανίας για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης σε απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές (εκτός της Καστίλλης-Λα Μάντσα) (ΕΕ 2014, L 217, σ. 52, στο εξής: επίδικη απόφαση).

2. Σύμφωνα με σχετικό αίτημα του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν στον κοινό λόγο αναιρέσεως ο οποίος βρίσκεται στο επίκεντρο των έξι αιτήσεων αναιρέσεως και απαιτεί την ερμηνεία της αποφάσεως της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), (στο εξής: απόφαση Altmark), και του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

3. Συγκεκριμένα, με τις αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 126 και 172[2] της επίδικης αποφάσεως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι, ενώ οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές πρέπει να καθορίζουν σαφώς τη δημόσια υπηρεσία ή υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) και να την αναθέτουν σε συγκεκριμένη επιχείρηση, βάσει τόσο της αποφάσεως Altmark όσο και του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, οι επίμαχες ισπανικές αρχές δεν όρισαν σαφώς την εκμετάλλευση επίγειας πλατφόρμας ραδιοτηλεοπτικής μεταδόσεως ως δημόσια υπηρεσία ή ΥΓΟΣ.

4. Οι πρωτοδίκως προσφεύγουσες άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στο διάστημα από τις 30 Αυγούστου 2013 έως τις 9 Οκτωβρίου 2013 με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως. Μεταξύ των λόγων που προέβαλαν προς στήριξη των αντίστοιχων προσφυγών τους, οι νυν αναιρεσείουσες αμφισβήτησαν την ανάλυση στην οποία προέβη η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 126 και 172[3] της αποφάσεώς της. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις εν λόγω προσφυγές.

5. Ο κοινός στις έξι αιτήσεις αναιρέσεως λόγος αναιρέσεως αφορά, αφενός, την αποσαφήνιση του περιεχομένου της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark[4] και μίας εκ των προϋποθέσεων που επιβάλλει το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ήτοι, της εμβέλειας της απαιτήσεως «σαφούς» καθορισμού των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας ή ΥΓΟΣ, και, αφετέρου, το ζήτημα του εύρους του δικαστικού ελέγχου που πρέπει να διενεργείται συναφώς.

2 Βλ. σημεία 20 και 21 των παρουσών προτάσεων.

3 Βλ. σημεία 20 και 21 των παρουσών προτάσεων.

4 Συγκεκριμένα, βάσει των σκέψεων 89 έως 93 της αποφάσεως Altmark, οι δημόσιες επιδοτήσεις δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις βάσει του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, εάν πληρούνται σωρευτικά τέσσερις προϋποθέσεις, ήτοι, πρώτον, *η δικαιούχος επιχείρηση είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας, ενώ η υποχρέωση αυτή είναι σαφώς καθορισμένη*· δεύτερον, οι βασικές παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση έχουν προσδιοριστεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια· τρίτον, η αντιστάθμιση δεν υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών· τέταρτον, όταν η επιλογή της επιχειρήσεως στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως δημοσίας συμβάσεως, το επίπεδο της απαραίτητης αντισταθμίσεως καθορίστηκε βάσει αναλύσεως των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη προς ικανοποίηση των απαιτήσεων σχετικά με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας προκειμένου να εκπληρώσει τις ως άνω υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά έσοδα και ένα εύλογο κέρδος από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών.

Το νομικό πλαίσιο

6. Το άρθρο14 ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

«Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 4 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και των άρθρων 93, 106 και 107 της παρούσας Συνθήκης, και ενόψει της θέσης που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος στα πλαίσια των κοινών αξιών της Ένωσης, καθώς και της συμβολής τους στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, η Ένωση και τα κράτη μέλη, εντός των πλαισίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, και εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, ιδίως οικονομικών και δημοσιονομικών, οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους.[…]»

7. Το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προβλέπει τα ακόλουθα:

«Οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες των Συνθηκών ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον της Ένωσης.»

8. Το πρωτόκολλο (αριθ. 26) σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, και στη Συνθήκη ΛΕΕ (στο εξής: πρωτόκολλο 26) προβλέπει τα εξής:

«[…]

Άρθρο 1

Στις κοινές αξίες της Ένωσης για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 14 [ΣΛΕΕ] περιλαμβάνονται ιδίως:

– ο ουσιώδης ρόλος και η ευρεία διακριτική ευχέρεια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών όταν παρέχουν, αναθέτουν και οργανώνουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος όσο το δυνατόν εγγύτερα στις ανάγκες των χρηστών·

[…]

Άρθρο 2

Οι διατάξεις των Συνθηκών ουδόλως επηρεάζουν την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση υπηρεσιών γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα».

9. Το πρωτόκολλο (αριθ. 29) για το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, και στη Συνθήκη ΛΕΕ (στο εξής: πρωτόκολλο 29) προβλέπει τα εξής:

«[…]

Οι διατάξεις των Συνθηκών ισχύουν υπό την επιφύλαξη της αρμοδιότητας των κρατών μελών να μεριμνούν για τη χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας, εφόσον η χρηματοδότηση αυτή παρέχεται σε ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς για την εκπλήρωση του στόχου της δημόσιας υπηρεσίας, έτσι όπως την έχει θεσμοθετήσει, οριοθετήσει και οργανώσει κάθε κράτος μέλος και εφόσον η χρηματοδότηση αυτή δεν επηρεάζει τις συνθήκες του εμπορίου και τον ανταγωνισμό εντός της Ένωσης σε βαθμό αντιβαίνοντα στο κοινό συμφέρον, ενώ λαμβάνεται υπόψη η πραγματοποίηση του στόχου που εξυπηρετεί αυτή η δημόσια υπηρεσία».

Η επίδικη απόφαση

10. Οι υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως αφορούν μέτρα που έλαβαν οι ισπανικές αρχές στο πλαίσιο της μεταβάσεως από την αναλογική στην ψηφιακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση στην Ισπανία, για το σύνολο της ισπανικής επικράτειας, εξαιρουμένης της Comunidad Autónoma de Castilla-La-Mancha (αυτόνομης κοινότητας Καστίλλης-Λα Μάντσα, Ισπανία). Η εν λόγω ψηφιοποίηση, η οποία μπορεί τεχνικά να επιτευχθεί μέσω επίγειας, δορυφορικής, καλωδιακής πλατφόρμας ή μέσω προσβάσεως υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο, καθιστά δυνατή την αποτελεσματικότερη χρήση του φάσματος των ραδιοσυχνοτήτων.

11. Το Βασίλειο της Ισπανίας θέσπισε κανονιστικό πλαίσιο για την προώθηση της διαδικασίας μεταβάσεως από την αναλογική στην ψηφιακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, θέτοντας σε ισχύ, μεταξύ άλλων, τον Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (νόμος 10/2005 περί θεσπίσεως επειγόντων μέτρων για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως, την απελευθέρωση της καλωδιακής τηλεοράσεως και την ενθάρρυνση του πλουραλισμού), της 14ης Ιουνίου 2005 (*BOE* αριθ. 142, της 15ης Ιουνίου 2005, σ. 20562, στο εξής: νόμος 10/2005), και το Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (βασιλικό διάταγμα 944/2005 περί εγκρίσεως του εθνικού τεχνικού προγράμματος για την επίγεια ψηφιακή τηλεόραση), της 29ης Ιουλίου 2005 (*BOE* αριθ. 181, της 30ής Ιουλίου 2005, σ. 27006, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 944/2005). Το εν λόγω βασιλικό διάταγμα υποχρεώνει τους ιδιωτικούς και δημόσιους τηλεοπτικούς σταθμούς εθνικής εμβέλειας να διασφαλίζουν ότι καλύπτουν αντίστοιχα το 96 % και το 98 % του πληθυσμού όσον αφορά τη λήψη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως (στο εξής: ΕΨΤ).

12. Για να καταστεί εφικτή η μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή τηλεόραση, οι ισπανικές αρχές διαίρεσαν την ισπανική επικράτεια σε τρεις χωριστές περιοχές:

– την περιοχή Ι, η οποία περιλαμβάνει το 96 % του ισπανικού πληθυσμού και στην οποία, δεδομένου ότι η περιοχή αυτή θεωρήθηκε εμπορικά συμφέρουσα, το κόστος της ψηφιακής μεταβάσεως θα επιβάρυνε τους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς·

– την περιοχή ΙΙ, η οποία περιλαμβάνει λιγότερο αστικοποιημένες και απομακρυσμένες περιοχές που αντιστοιχούν στο 2,5 % του ισπανικού πληθυσμού, όπου οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί, ελλείψει εμπορικού ενδιαφέροντος, δεν επένδυσαν στην ψηφιοποίηση, με συνέπεια οι ισπανικές αρχές να θεσπίσουν δημόσια χρηματοδότηση·

– την περιοχή ΙΙΙ, η οποία περιλαμβάνει το 1,5 % του ισπανικού πληθυσμού και στην οποία, δεδομένου ότι η μορφολογία του εδάφους δεν επιτρέπει τη μετάδοση της ΕΨΤ, οι ισπανικές αρχές επέλεξαν τη δορυφορική πλατφόρμα.

13. Τον Σεπτέμβριο του 2007, το Consejo de Ministros (Υπουργικό Συμβούλιο, Ισπανία) ενέκρινε το εθνικό πρόγραμμα για τη μετάβαση στην ΕΨΤ σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού τεχνικού προγράμματος που προβλέπεται από το βασιλικό διάταγμα 944/2005. Με το εν λόγω πρόγραμμα, η ισπανική επικράτεια διαιρέθηκε σε 90 τεχνικά έργα ψηφιακής μεταβάσεως και ορίστηκε προθεσμία για τη διακοπή της αναλογικής ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής για καθένα από αυτά τα έργα. Ο στόχος

που τέθηκε με το πρόγραμμα αυτό ήταν το ποσοστό καλύψεως του ισπανικού πληθυσμού από την υπηρεσία ΕΨΤ να είναι αντίστοιχο του ποσοστού καλύψεως του εν λόγω πληθυσμού από την αναλογική τηλεόραση το 2007, ήτοι να καλυφθεί άνω του 98 % του πληθυσμού αυτού και το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού στις αυτόνομες κοινότητες της Χώρας των Βάσκων, της Καταλονίας και της Ναβάρρας.

14. Για την επίτευξη των στόχων καλύψεως που τέθηκαν για την ΕΨΤ, οι ισπανικές αρχές προέβλεψαν τη χορήγηση δημόσιας χρηματοδοτήσεως, ιδίως για τη στήριξη της διαδικασίας επίγειας ψηφιοποιήσεως στην περιοχή ΙΙ και, ειδικότερα, εντός των αυτόνομων κοινοτήτων που βρίσκονται στη συγκεκριμένη ζώνη [5].

15. Στις 18 Μαΐου 2009, υποβλήθηκε στην Επιτροπή από τη SES Astra SA, παρεμβαίνουσα στην πρωτοβάθμια δίκη, καταγγελία σχετικά με καθεστώς ενισχύσεων που φέρονταν να έχουν θεσπίσει οι ισπανικές αρχές προς διευκόλυνση της μεταβάσεως από την αναλογική στην ψηφιακή τηλεόραση στην περιοχή ΙΙ. Κατά την παρεμβαίνουσα, το μέτρο αυτό εμπεριείχε μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση, η οποία είχε ως συνέπεια τη στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ της πλατφόρμας επίγειας ραδιοτηλεοπτικής μεταδόσεως και της πλατφόρμας δορυφορικής μεταδόσεως.

16. Με έγγραφο της 29ης Σεπτεμβρίου 2010, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο Βασίλειο της Ισπανίας την απόφασή της να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ διαδικασία σχετικά με το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεως για το σύνολο της ισπανικής επικράτειας, πλην της Αυτόνομης Κοινότητας Καστίλλης-Λα Μάντσα, περιφέρειας για την οποία κινήθηκε χωριστή διαδικασία (στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας). Με τη δημοσίευση, στις 14 Δεκεμβρίου 2010, της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (ΕΕ 2010, C 337, σ. 17), η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

17. Κατόπιν της υποβολής παρατηρήσεων εκ μέρους των ισπανικών αρχών και άλλων ενδιαφερομένων, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, της οποίας το διατακτικό έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε στους διαχειριστές πλατφόρμας επίγειας τηλεόρασης για την ανάπτυξη, τη συντήρηση και την εκμετάλλευση του δικτύου επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης στην περιοχή ΙΙ, η οποία εφαρμόστηκε παράνομα από [το Βασίλειο της Ισπανίας] κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ, είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά, με εξαίρεση την ενίσχυση που χορηγήθηκε σύμφωνα με το κριτήριο της τεχνολογικής ουδετερότητας.

5 Τον Φεβρουάριο του 2008, το Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (Υπουργείο Βιομηχανίας, Τουρισμού και Εμπορίου, Ισπανία) (στο εξής: MITC) εξέδωσε απόφαση, γνωστή ως «Plan Avanza», με στόχο τη βελτίωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και τον καθορισμό των κριτηρίων, καθώς και της κατανομής της χρηματοδοτήσεως των δράσεων για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας. Μεγάλο μέρος του εγκριθέντος δυνάμει της εν λόγω αποφάσεως προϋπολογισμού διατέθηκε για την ψηφιοποίηση της τηλεοράσεως στην περιοχή ΙΙ. Στο διάστημα από τον Ιούλιο έως τον Νοέμβριο του 2008, η εν λόγω ψηφιοποίηση υλοποιήθηκε βάσει διάφορων προσθηκών στις ισχύουσες συμφωνίες-πλαίσια, οι οποίες είχαν υπογραφεί από το MITC και τις αυτόνομες κοινότητες στο πλαίσιο του Plan Avanza. Ακολούθως, το MITC μετέφερε κονδύλια στις αυτόνομες κοινότητες, οι οποίες δεσμεύτηκαν να καλύψουν από τους προϋπολογισμούς τους τις λοιπές λειτουργικές δαπάνες. Τον Οκτώβριο του 2008, το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να διαθέσει πρόσθετα κονδύλια για την επέκταση και τη συμπλήρωση της καλύψεως της ΕΨΤ στο πλαίσιο των προγραμμάτων ψηφιακής μεταβάσεως που έπρεπε να υλοποιηθούν κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009. Τα κονδύλια διατέθηκαν μετά την υπογραφή, τον Δεκέμβριο του 2008, νέων συμβάσεων-πλαισίων μεταξύ του MITC και των αυτόνομων κοινοτήτων σχετικά με την υλοποίηση του εθνικού προγράμματος μεταβάσεως στην ΕΨΤ. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε επίσης τα κριτήρια κατανομής των διατεθέντων κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της μεταβάσεως στην ΕΨΤ. Ακολούθως, οι αυτόνομες κοινότητες κίνησαν τη διαδικασία επεκτάσεως της ΕΨΤ. Για τον σκοπό αυτό, διοργάνωσαν δημόσιους διαγωνισμούς ή ανέθεσαν την επέκταση αυτή σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αυτόνομες κοινότητες ζήτησαν από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως να αναλάβουν την επέκταση. Στην Ισπανία προκηρύχθηκαν δύο είδη δημόσιων διαγωνισμών. Το πρώτο είδος δημόσιων διαγωνισμών αφορούσε την επέκταση της καλύψεως της ΕΨΤ και τούτο συνεπαγόταν την ανάθεση στον ανάδοχο της αποστολής παροχής επιχειρησιακού δικτύου ΕΨΤ. Για τον σκοπό αυτό, στις προς εκτέλεση εργασίες περιλαμβάνονταν ο σχεδιασμός και η λειτουργία του δικτύου, η μεταφορά του σήματος, η ανάπτυξη του δικτύου και η προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού. Το δεύτερο είδος δημόσιων διαγωνισμών αφορούσε την προμήθεια τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού.

Άρθρο 2

Η μεμονωμένη ενίσχυση που χορηγήθηκε βάσει του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1 δεν αποτελεί ενίσχυση, αν, κατά τη στιγμή της χορήγησής της, πληρούσε τους όρους που προβλέπονται από τον κανονισμό που εγκρίθηκε σε εφαρμογή του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου [της 7ης Μαΐου 1998 για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων, ΕΕ 1998, L 142, σ. 1], ο οποίος ίσχυε τη στιγμή της χορήγησης της ενίσχυσης.

Άρθρο 3

[Το Βασίλειο της Ισπανίας] οφείλει να ανακτήσει από τους διαχειριστές επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης την ασυμβίβαστη ενίσχυση που χορηγήθηκε βάσει του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1, την οποία έλαβαν άμεσα ή έμμεσα.

[…]

Άρθρο 4

Η ανάκτηση της ενίσχυσης που χορηγήθηκε βάσει του καθεστώτος που αναφέρεται στο άρθρο 1 θα είναι άμεση και αποτελεσματική.

[…]

Άρθρο 5

Παραλήπτης της παρούσας απόφασης είναι το Βασίλειο της Ισπανίας.»

18. Προς αιτιολόγηση της επίδικης αποφάσεως[6], η Επιτροπή εκτίμησε ότι το επίμαχο μέτρο πρέπει να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ[7]. Η Επιτροπή έκρινε ότι οι διαχειριστές της πλατφόρμας ΕΨΤ είναι οι άμεσοι δικαιούχοι της ενισχύσεως[8], ενώ οι διαχειριστές δικτύου που συμμετείχαν στους διαγωνισμούς για την επέκταση της καλύψεως ΕΨΤ είναι οι έμμεσοι δικαιούχοι της ενισχύσεως[9]. Ειδικότερα, κατά την Επιτροπή, το πλεονέκτημα που προσφέρει το εν λόγω μέτρο στους διαχειριστές δικτύου είναι επιλεκτικό, δεδομένου ότι ένα τέτοιο μέτρο ωφελεί μόνο τον τομέα της ραδιοτηλεοπτικής μεταδόσεως, στο πλαίσιο δε του τομέα αυτού, το μέτρο επηρεάζει μόνο τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά της επίγειας πλατφόρμας[10].

19. Κατά την επίδικη απόφαση, οι ισπανικές αρχές επικαλέστηκαν, ως καλύτερο και μοναδικό παράδειγμα, την περίπτωση της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, όπου η ψηφιοποίηση υλοποιήθηκε από τη δημόσια επιχείρηση Itelazpi, προς στήριξη της θέσεώς τους ότι δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση βάσει των κριτηρίων που έθεσε το Δικαστήριο με την απόφαση Altmark[11]. Εντούτοις, η Επιτροπή εκτίμησε ότι δεν πληρούται η πρώτη προϋπόθεση της εν λόγω αποφάσεως,

6 Η παρούσα περιγραφή της επίδικης αποφάσεως δεν είναι εξαντλητική. Σκοπεί μόνο να συνοψίσει τα τμήματα της επίδικης αποφάσεως που είναι κρίσιμα για τον κοινό λόγο αναιρέσεως που προβάλλεται με τις υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως.

7 Βλ. αιτιολογική σκέψη 94 της επίδικης αποφάσεως.

8 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 100 έως 108 της επίδικης αποφάσεως.

9 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 109 έως 122 της επίδικης αποφάσεως.

10 Βλ. αιτιολογική σκέψη 113 της επίδικης αποφάσεως.

11 Βλ. αιτιολογική σκέψη 114 της επίδικης αποφάσεως.

κατά την οποία η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας, η δε υποχρέωση αυτή πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη [12]. Η Επιτροπή έκρινε επίσης ότι δεν χωρεί επίκληση της προβλεπόμενης στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ εξαιρέσεως [13].

20. Συναφώς, οι αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 126 της επίδικης αποφάσεως, οι οποίες επιγράφονται «Πρώτος όρος Altmark: Σαφής ορισμός και ανάθεση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας», έχουν ως εξής:

«(119) Η ισπανική νομοθεσία δεν εγγυάται ότι η εκμετάλλευση ενός επίγειου δικτύου αποτελεί δημόσια υπηρεσία. Ο [Ley General de Telecomunicaciones ([γενικός] νόμος περί τηλεπικοινωνιών)] του 1998 [14] προβλέπει ότι οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένης της εκμετάλλευσης δικτύων ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής μετάδοσης, αποτελούν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, αν και δεν έχουν τον χαρακτηρισμό της δημόσιας υπηρεσίας, ο οποίος περιορίζεται σε λίγες μόνο υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών [15]. Ο [γενικός] νόμος περί τηλεπικοινωνιών που ισχύει αυτή τη στιγμή [16] διατηρεί τον ίδιο ορισμό. Οι υπηρεσίες εκπομπής για τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, δηλαδή τη μεταφορά σημάτων μέσω τηλεπικοινωνιακών δικτύων, θεωρούνται τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και, ως εκ τούτου, είναι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, αλλά δεν αποτελούν δημόσια υπηρεσία [17] .

(120) Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις του νόμου χαρακτηρίζονται από τεχνολογική ουδετερότητα. Το άρθρο 1 αυτού ορίζει τις τηλεπικοινωνίες ως εκμετάλλευση των δικτύων και παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τους συναφείς πόρους. Τηλεπικοινωνίες είναι η μετάδοση σημάτων μέσω οποιουδήποτε δικτύου μετάδοσης και όχι μέσω του επίγειου δικτύου ειδικότερα [18] . Επιπροσθέτως, το άρθρο 3 του νόμου ορίζει ότι ένας από τους στόχους του είναι να προωθήσει, στο μέτρο του δυνατού, την τεχνολογική ουδετερότητα στη ρύθμιση.

(121) Παρά το γεγονός ότι το ισχύον και εφαρμοζόμενο πρότυπο κατά το χρόνο της μεταφοράς των κονδυλίων στην Itelazpi όριζε τη δημόσια ραδιοτηλεόραση ως δημόσια υπηρεσία, κατά τη γνώμη της Επιτροπής δεν είναι δυνατόν να επεκταθεί αυτός ο ορισμός στην εκμετάλλευση μιας συγκεκριμένης πλατφόρμας υποστήριξης. Επιπροσθέτως, όταν υπάρχουν πολλές πλατφόρμες μετάδοσης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μία από αυτές συγκεκριμένα είναι "ουσιώδης" για τη μετάδοση των σημάτων ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης. Ως εκ τούτου, θα συνιστούσε πρόδηλο σφάλμα αν η ισπανική νομοθεσία δήλωνε ότι η χρήση μιας συγκεκριμένης πλατφόρμας για τη μετάδοση των σημάτων ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης αποτελεί δημόσια υπηρεσία.

(122) Ως εκ τούτου, συνάγεται το συμπέρασμα ότι, σύμφωνα με την ισπανική νομοθεσία, η εκμετάλλευση των επίγειων δικτύων δεν έχει το χαρακτηρισμό της δημόσιας υπηρεσίας.

(123) Οι βασκικές αρχές ισχυρίζονται ότι η ανάθεση της παροχής αυτής της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος στην Itelazpi περιλαμβάνεται ρητώς στις συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ της βασκικής κυβερνήσεως, της [Euskadiko Udalen Elkartea, Asociación de Municipios Vascos, EUDEL (Σύνδεσμος βασκικών Δήμων, EUDEL)] και τ[ων] τρ[ιών] βασκικ[ών] συμβο[υλίων] ειδικού ιστορικού καθεστώτος.

12 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 126 της επίδικης αποφάσεως και σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

13 Βλ. αιτιολογική σκέψη 172 της επίδικης αποφάσεως και σημείο 21 των παρουσών προτάσεων.

14 «Γενικός νόμος 11/1998 […] περί τηλεπικοινωνιών[, της 24ης Απριλίου 1998.]»

15 «Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τη δημόσια άμυνα και την πολιτική προστασία, καθώς και με τη διαχείριση του τηλεφωνικού δικτύου».

16 «Γενικός νόμος 32/2003 […] περί τηλεπικοινωνιών[, της 3ης Νοεμβρίου 2003.]»

17 «Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 αυτού του νόμου προβλέπεται: "Οι τηλεπικοινωνίες είναι υπηρεσίες κοινής ωφελείας που παρέχονται υπό καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού"».

18 «Το παράρτημα ΙΙ του [γενικού νόμου 32/2003 […] περί τηλεπικοινωνιών, της 3ης Νοεμβρίου 2003], περιλαμβάνει ακριβείς και τεχνολογικά ουδέτερους ορισμούς των "τηλεπικοινωνιών" και "δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών"».

(124) Στις συμφωνίες, η βασκική διοίκηση αναγνωρίζει ότι αξίες όπως η καθολική πρόσβαση στην πληροφόρηση και η πολυφωνία στην πληροφόρηση απαιτούν την καθολίκευση της ελεύθερης υπηρεσίας τηλεόρασης και δεσμεύεται για τη διαφύλαξη αυτών των αξιών επεκτείνοντας την κάλυψη των κρατικών πολλαπλών[19]. Ωστόσο, καμία διάταξη των συμφωνιών δεν υποδηλώνει πραγματικά ότι η εκμετάλλευση του επίγειου δικτύου θεωρείται δημόσια υπηρεσία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εκτιμά ότι η διατύπωση των εν λόγω συμφωνιών δεν αρκεί για να προσδιορίσει με σαφήνεια το πεδίο εφαρμογής της αποστολής της δημόσιας υπηρεσίας και, με βάση αυτό το επιχείρημα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μετάδοση μέσω του επίγειου δικτύου είναι δημόσια υπηρεσία.

(125) Κατά συνέπεια, δεν έχει αποδειχθεί ότι έχει εκπληρωθεί ο πρώτος όρος της απόφασης Altmark.

(126) Τα κριτήρια που θεσπίζονται στην απόφαση Altmark είναι σωρευτικά, δηλαδή πρέπει να πληρούνται όλα για να μην θεωρείται το μέτρο κρατική ενίσχυση. Επειδή δεν πληρούται το πρώτο κριτήριο, η χρηματοδότηση που χορηγήθηκε στην Itelazpi από τις αρχές της Χώρας των Βάσκων δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να θεωρηθεί αποζημίωση για την παροχή μιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος».

21. Η αιτιολογική σκέψη 172 της επίδικης αποφάσεως, η οποία επιγράφεται «Άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ», έχει ως εξής:

«Δεν μπορεί να γίνει επίκληση της εξαίρεσης που προβλέπεται στο άρθρο 106 παράγραφος 2 και μπορεί να εφαρμοστεί στην κρατική αποζημίωση για το κόστος της παροχής μια[ς] δημόσιας υπηρεσίας, ούτε στην περίπτωση αυτή γενικά, ούτε στην περίπτωση της Χώρας των Βάσκων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εθνικές (ή περιφερειακές) αρχές πρέπει να καθορίζουν σαφώς την ΥΓΟΣ και να την αναθέτουν σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση. Όπως έχει αξιολογηθεί στις παραγράφους 119 έως 122, εκτιμάται ότι ούτε η Ισπανία, ούτε οι βασκικές αρχές […] όρισαν σαφώς την εκμετάλλευση μιας επίγειας πλατφόρμας ως δημόσια υπηρεσία».

Οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις

22. Στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898), οι νυν αναιρεσείουσες προέβαλαν λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, επειδή η Επιτροπή εσφαλμένως διαπίστωσε την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως.

23. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τον συγκεκριμένο λόγο ως αβάσιμο.

24. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματα των νυν αναιρεσειουσών βάσει των οποίων το επίμαχο μέτρο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ελλείψει χορηγήσεως οικονομικού πλεονεκτήματος στους δικαιούχους, στο μέτρο που πληρούνταν οι προϋποθέσεις της αποφάσεως Altmark.

25. Στην απόφαση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899), η νυν αναιρεσείουσα προέβαλε λόγο ακυρώσεως αντλούμενο επικουρικώς από παράβαση του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και του πρωτοκόλλου 29.

19 «Παράγραφοι 6 και 7 και η ρήτρα 5 των συμφωνιών».

26. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τον συγκεκριμένο λόγο ως αβάσιμο.

27. Στις τέσσερις ως άνω υποθέσεις, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή δεν έσφαλε εκτιμώντας ότι δεν πληρούται το πρώτο κριτήριο της αποφάσεως Altmark, εφόσον η επίμαχη υπηρεσία δεν έχει οριστεί ρητώς και επακριβώς ως δημόσια υπηρεσία [20].

28. Επιπλέον, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επικουρικώς προβληθέντα λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από παράβαση του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι νυν αναιρεσείουσες δεν απέδειξαν ότι ήταν εσφαλμένη η εκτίμηση της Επιτροπής ότι, ελλείψει ρητού χαρακτηρισμού της λειτουργίας επιγείου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας, δεν πληρούται η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark [21].

29. Τέλος, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Με τον συγκεκριμένο λόγο, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι το επίμαχο μέτρο συνιστά ΥΓΟΣ και ότι πληρούται η πρώτη προβλεπόμενη στην απόφαση Altmark προϋπόθεση. Στη σκέψη 75 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν εσφαλμένη η εκτίμηση της Επιτροπής ότι, ελλείψει ρητού χαρακτηρισμού της λειτουργίας επιγείου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας, δεν πληρούται το πρώτο κριτήριο της αποφάσεως Altmark.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

30. Με απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 2017, οι υποθέσεις Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (C-66/16 P), Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (C-67/16 P), Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (C-68/16 P) καθώς και Cellnex Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (C-69/16 P) ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

31. Στις ως άνω υποθέσεις, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Αυτόνομη Κοινότητα της Χωράς των Βάσκων και η Itelazpi, η Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλονίας και το CTTI, η Navarra de Servicios y Tecnologías, η Cellnex Telecom και η Retevisión I, η SES Astra και η Επιτροπή.

32. Περαιτέρω, στην υπόθεση C-70/16 P, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Αυτόνομη Κοινότητα της Γαλικίας και η Retegal, η SES Astra και η Επιτροπή. Τέλος, στην υπόθεση C-81/16 P, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν το Βασίλειο της Ισπανίας και η Επιτροπή.

33. Κατά το πέρας αυτής της έγγραφης διαδικασίας, το Δικαστήριο έκρινε, σύμφωνα με το άρθρο 76, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ότι έχει επαρκώς διαφωτισθεί ως προς τις έξι αιτήσεις αναιρέσεως για να αποφανθεί χωρίς επ' ακροατηρίου συζήτηση.

20 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 79)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 80)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 119), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 110).

21 Βλ. υποσημείωση 4 των παρουσών προτάσεων.

Τα επιχειρήματα των διαδίκων

Επί των συνεκδικαζομένων υποθέσεων C-66/16 P έως C-69/16 P[22]

34. Οι υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως θεμελιώνονται σε έναν και μοναδικό λόγο αναιρέσεως ο οποίος υποδιαιρείται σε έξι σκέλη. Όπως επισημαίνεται στο σημείο 2 των παρουσών προτάσεων, οι προτάσεις μου θα επικεντρωθούν στο πρώτο και στο δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως.

35. Με το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως που προέβαλαν, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι εφάρμοσε εσφαλμένα τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, κατά την οποία ο καθορισμός των ΥΓΟΣ από ένα κράτος μέλος μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή μόνον σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης[23].

36. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, για να επικυρώσει την εκτίμηση της Επιτροπής, το Γενικό Δικαστήριο στήριξε το σκεπτικό του μόνον στο ότι οι ισπανικές αρχές δεν καθόρισαν «ρητώς και επακριβώς» την επίμαχη ΥΓΟΣ, χωρίς να κρίνει, κατά τα λοιπά, ότι ο εν λόγω καθορισμός ήταν «προδήλως εσφαλμένος». Αντιθέτως, το Γενικό Δικαστήριο δεν αμφισβήτησε την πλημμελή λειτουργία της αγοράς ούτε ότι η επίμαχη υπηρεσία συνιστά δραστηριότητα που μπορεί να χαρακτηριστεί ως ΥΓΟΣ.

37. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο υπερέβη προδήλως, κατ' αυτόν τον τρόπο, το όριο του ελέγχου της πρόδηλης πλάνης που καθορίζεται στο άρθρο 14 ΣΛΕΕ, στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, στο άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και στο πρωτόκολλο 26.

38. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές ή, σε κάθε περίπτωση, αβάσιμο.

39. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά την απόφαση Altmark, πρέπει οι δημόσιες αρχές να αναθέτουν ΥΓΟΣ στον εκάστοτε επιχειρηματικό φορέα με πράξη δημόσιας εξουσίας που να καθορίζει σαφώς τις επίμαχες υποχρεώσεις[24]. Εν προκειμένω, βάσει των πράξεων που υποβλήθηκαν σε αυτό, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι καμία εξ αυτών δεν καθόριζε ως ΥΓΟΣ, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, την εκμετάλλευση δικτύου ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ.

40. Επομένως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, προτού εξετάσει το ζήτημα της υπάρξεως ή μη πρόδηλης πλάνης ως προς τον καθορισμό και την ανάθεση ΥΓΟΣ, το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να καθορίσει κατά πόσον υφίσταντο μία ή περισσότερες πράξεις δημόσιας εξουσίας δυνάμει της οποίας ή των οποίων ανατέθηκε στον επιχειρηματικό φορέα ΥΓΟΣ, κάτι το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο της πρόδηλης πλάνης, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να ελέγξει εάν πληρούνται οι ελάχιστες προϋποθέσεις που καθορίζονται για τον σκοπό αυτό στη νομολογία.

41. Κατά τη SES Astra, το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο και, σε κάθε περίπτωση, αβάσιμο.

22 Η υπόθεση C-66/16 P, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi SA, η υπόθεση C-67/16 P, Comunidad Autónoma de Cataluña και Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI), η υπόθεση C-68/16 P, Navarra de Servicios y Tecnologías, και η υπόθεση C-69/16 P, Cellnex Telecom SA και Retevisión I SA.

23 Βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 11ης Φεβρουαρίου 2015, Orange κατά Επιτροπής (C-621/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:114), καθώς και αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 2005, Olsen κατά Επιτροπής (T-17/02, EU:T:2005:218, σκέψη 216) και της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψεις 166 έως 169).

24 Αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2014, DTS Distribuidora de Televisión Digital κατά Επιτροπής (T-533/10, EU:T:2014:629, σκέψη 117), και της 16ης Ιουλίου 2014, Zweckverband Tierkörperbeseitigung κατά Επιτροπής (T-309/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:676, σκέψη 170).

42. Συγκεκριμένα, με το εν λόγω πρώτο σκέλος, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν στην πραγματικότητα μόνον μια εκτίμηση πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως. Κατά τη SES Astra, το κατά πόσον πληρούται η πρώτη προϋπόθεση που καθιερώνει η απόφαση Altmark είναι πραγματικό ζήτημα, επί του οποίου απόκειται στο Γενικό Δικαστήριο να αποφανθεί, το δε Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς και μόνον αρμόδιο να κρίνει, σε μια τέτοια περίπτωση, εάν το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε το γράμμα των επίμαχων εθνικών διατάξεων, προέβη σε διαπιστώσεις προδήλως αντίθετες προς το περιεχόμενό τους και προσέδωσε, προκειμένου να διαπιστώσει το περιεχόμενο της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας, στο σύνολο των στοιχείων περιεχόμενο μη προσήκον σε σχέση με τα λοιπά στοιχεία [25].

43. Με το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως που προέβαλαν, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις πάσχουν λόγω ανακολουθίας, στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι, για να εμπίπτει στην ευρεία διακριτική ευχέρεια που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη, η επιλογή συγκεκριμένης τεχνολογίας πρέπει να περιλαμβάνεται στον ίδιο τον καθορισμό της ΥΓΟΣ [26], ενώ έκρινε, κατά τα λοιπά, ότι κατά τον καθορισμό της υπηρεσίας λειτουργίας της ΕΨΤ ως ΥΓΟΣ, οι ισπανικές αρχές δεν έπρεπε να θέσουν τις λοιπές πλατφόρμες σε δυσμενέστερη θέση [27].

44. Σε κάθε περίπτωση, οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι η επίμαχη ΥΓΟΣ δεν έχει οριστεί με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια, λόγω της μη μνείας συγκεκριμένης τεχνολογίας, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Συγκεκριμένα, η ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που αναγνωρίζει η Συνθήκη στα κράτη μέλη παρέχει σε αυτά τη δυνατότητα όχι μόνο να «καθορίζουν» την ΥΓΟΣ, αλλά και να την «παρέχουν, αναθέτουν και οργανώνουν», όπως άλλωστε επισήμανε ρητώς το Γενικό Δικαστήριο στις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις [28]. Η εν λόγω εξουσία προκύπτει από το πρωτόκολλο 26 και το πρωτόκολλο 29, καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου [29].

45. Κατά τις αναιρεσείουσες, τα κράτη μέλη διαθέτουν τη δυνατότητα όχι μόνο να περιλάβουν στον καθορισμό της ΥΓΟΣ τον τρόπο παροχής της συγκεκριμένης υπηρεσίας, αλλά και να την παρέχουν ή να την οργανώνουν κατά τον τρόπο που κρίνουν πρόσφορο, χωρίς η Επιτροπή να μπορεί να αμφισβητήσει την επιλογή τους. Επομένως, περιορίζοντας την εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών μόνο στον καθορισμό της ΥΓΟΣ, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Συναφώς, το ίδιο το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, εξάλλου, ότι η επίδικη απόφαση έπασχε πλάνη περί το δίκαιο, στο μέτρο που με αυτή η Επιτροπή εκτίμησε ότι το να συμπεριληφθεί η επίγεια τεχνολογία στον καθορισμό της ΥΓΟΣ συνιστούσε, σε κάθε περίπτωση, πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως των αρχών του οικείου κράτους μέλους.

25 Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2011, Edwin κατά ΓΕΕΑ (C-263/09 P, EU:C:2011:452, σκέψη 53).

26 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψεις 54, 55, 58, 62, 75, 77 και 78)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψεις 54, 55, 58, 62, 75, 77 και 78)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψεις 89 έως 119), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψεις 83, 84, 87 και 109).

27 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 77)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 78), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 105).

28 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 97), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 79).

29 Όσον αφορά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι αναιρεσείουσες μνημονεύουν τις αποφάσεις της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (C-157/94, EU:C:1997:499, σκέψεις 54 έως 65)· της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψεις 101 έως 108)· της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, Brentjens' (C-115/97 έως C-117/97, EU:C:1999:434, σκέψη 104), καθώς και της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 29).

46. Επομένως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να απαιτήσει να εξετάσει η Επιτροπή, πρώτον, εάν το κράτος μέλος υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά τον καθορισμό της επίμαχης ΥΓΟΣ, ανεξάρτητα από το κατά πόσον διευκρινιζόταν κατά τον καθορισμό αυτόν ο συγκεκριμένος τρόπος παροχής της εν λόγω υπηρεσίας. Δεύτερον, η εξέταση έπρεπε να αφορά το κατά πόσον, κατά την επιλογή συγκεκριμένης μορφής παροχής της εν λόγω υπηρεσίας, εν προκειμένω της επίγειας τεχνολογίας, το οικείο κράτος μέλος υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη.

47. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το επιχείρημα στο οποίο ερείδεται το εν λόγω δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές, δεδομένου ότι προσκρούει στη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι ισπανικές αρχές δεν μπορούσαν να επικαλεστούν την ύπαρξη ΥΓΟΣ, ελλείψει πράξεως αναθέσεως, σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης, σε ορισμένες επιχειρήσεις της παροχής της υπηρεσίας λειτουργίας του δικτύου ΕΨΤ στην περιοχή II[30].

48. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, η ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών κατά τον καθορισμό της υπηρεσίας που θεωρούν ΥΓΟΣ περιορίζεται από την υποχρέωση που υπέχουν να σέβονται τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης[31] καθώς και να ανταποκρίνονται στο κριτήριο της αναλογικότητας[32]. Επομένως, όπως ορθώς έκρινε το Γενικό Δικαστήριο[33], η εξουσία αυτή δεν είναι απεριόριστη και δεν μπορεί να ασκείται αυθαίρετα, με αποκλειστικό σκοπό να αποφευχθεί η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε συγκεκριμένο τομέα, όπως είναι ο τομέας των τηλεπικοινωνιών[34].

49. Η SES Astra εκτιμά επίσης ότι το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές, δεδομένου ότι η εθνική νομοθεσία δεν καθορίζει σαφώς ως ΥΓΟΣ την παροχή επίγειας πλατφόρμας στην περιοχή II. Επιπλέον, στο μέτρο που αμφισβητεί τις διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο, το σκέλος αυτό είναι επίσης απαράδεκτο.

50. *Επικουρικώς*, η SES Astra προβάλλει ότι οι αναιρεσείουσες ερμηνεύουν εσφαλμένα τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις[35], όταν υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να αναγνωρίσει διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη μόνο όσον αφορά τον καθορισμό της ΥΓΟΣ και όχι την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση αυτής. Επιπλέον, η νομολογία που επικαλούνται οι αναιρεσείουσες για να αιτιολογήσουν τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη στην οργάνωση των ΥΓΟΣ[36] δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Τέλος, η SES Astra υποστηρίζει ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ευρεία διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών περιορίζεται από

30 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψεις 54, 55, 58 και 59)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψεις 54, 55, 58 και 59)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψεις 101, 102 και 105), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψεις 83, 84, 87 και 88).

31 Απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 33).

32 Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψεις 50 και 55).

33 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 51)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 51)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 98), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 80).

34 Απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 168).

35 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 97), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 79).

36 Αποφάσεις της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (C-157/94, EU:C:1997:499, σκέψεις 58 επ.)· της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-158/94, EU:C:1997:500, σκέψεις 54 επ.), και της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψεις 101 επ.).

τον σεβασμό των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης[37]. Επομένως, όταν αποφασίζουν να περιλάβουν συγκεκριμένη τεχνολογία στον καθορισμό της ΥΓΟΣ, οι αρχές των κρατών μελών πρέπει να διασφαλίζουν τον σεβασμό των εν λόγω αρχών και ειδικότερα, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο[38], της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας.

Επί της υποθέσεως C-70/16 P, Comunidad Autónoma de Galicia, Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

51. Η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως στηρίζεται σε τέσσερις λόγους αναιρέσεως. Όπως αναφέρθηκε στο σημείο 2 των παρουσών προτάσεων, θα επικεντρώσω τις προτάσεις μου στο πρώτο και στο δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως.

52. Το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο, η οποία συνίσταται στο γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη η διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη για τον καθορισμό ΥΓΟΣ.

53. Συναφώς, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να αποκλείσει, κατ' αρχήν, το γεγονός του καθορισμού της εκμεταλλεύσεως επίγειου δικτύου ψηφιακής τηλεοράσεως ως δημόσιας υπηρεσίας. Εκτιμούν ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να αναλύσει τη δωδέκατη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος 944/2005 προκειμένου να κρίνει εάν πληρούνται οι προβλεπόμενες στην απόφαση Altmark προϋποθέσεις για τον καθορισμό της υποστηρικτικής υπηρεσίας στην περιοχή ΙΙ ως δημόσιας υπηρεσίας. Κατά τις αναιρεσείουσες, το βασιλικό διάταγμα 944/2005 επιτρέπει στις περιφερειακές διοικητικές αρχές να ασκούν την εν λόγω δραστηριότητα, την οποία, διαφορετικά, θα απαγορευόταν να ασκούν. Τελικώς, η συγκεκριμένη εθνική διάταξη συνεπάγεται την ανάθεση πραγματικής δημόσιας εξουσίας, με σκοπό την παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι η ανάθεση δημόσιας εξουσίας συγκεκριμενοποιήθηκε μεταγενέστερα με διαδοχικές πράξεις «μέσω: i) της συμβάσεως-πλαισίου συνεργασίας και της μεταγενέστερης προσθήκης αυτής που συνήφθη μεταξύ της γενικής διοικήσεως του κράτους και της Αυτόνομης Κοινότητας της Γαλικίας στο πλαίσιο της διαδικασίας ψηφιοποιήσεως και, ακολούθως, μέσω ii) των συμφωνιών συνεργασίας που συνήφθησαν μεταξύ της Αυτόνομης Κοινότητας της Γαλικίας και των διαφόρων οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως της περιοχής ΙΙ […]».

54. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η υπηρεσία, όπως σχεδιάστηκε και όπως παρέχεται, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη δωδέκατη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος 944/2005 και στις συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ διοικήσεων, είναι δημόσια υπηρεσία παρεχόμενη μόνον από την περιφερειακή δημόσια διοίκηση της περιοχής ΙΙ και αποτελεί, επομένως, στο επίπεδο της Ένωσης, ΥΓΟΣ. Οι αναιρεσείουσες προβάλλουν ότι οι επίσημες πράξεις αναθέτουν την παροχή της δημόσιας υπηρεσίας στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, σε συνεργασία με την Αυτόνομη Κοινότητα. Επισημαίνουν ότι η παρέμβαση των δημόσιων αρχών της Γαλικίας δεν συνίστατο στη δημιουργία δικτύου δυνάμενου να αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως ούτε στην εκμετάλλευση του με τον τρόπο αυτό δημιουργηθέντος δικτύου, αλλά στην προσαρμογή του δικτύου των υφιστάμενων αναλογικών κέντρων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, ώστε να καταστεί εφικτή η συνέχιση της παροχής στους διοικουμένους τους της υπηρεσίας υποστηρίξεως του τηλεοπτικού σήματος υπό τις καθοριζόμενες στη δωδέκατη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος 944/2005 προϋποθέσεις.

37 Αποφάσεις της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 29) καθώς και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψεις 50 και 55).

38 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 77)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 78), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 105).

55. Όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας καθορίζονται όντως στις επίσημες πράξεις, οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι, στη δωδέκατη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος 944/2005, διευκρινίζεται ότι η υπηρεσία της οποίας η παροχή ανατίθεται στις περιφερειακές διοικητικές αρχές συνίσταται στην «παροχή στους διοικουμένους της υπηρεσίας επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως». Οι αναιρεσείουσες προσθέτουν ότι δεν υφίσταται καμία αμφιβολία ούτε όσον αφορά τον υποχρεωτικό και καθολικό χαρακτήρα της αποστολής παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των επίσημων πράξεων με τις οποίες τους ανατίθεται η εν λόγω αποστολή.

56. Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς τον καθορισμό των υπηρεσιών τις οποίες θεωρούν ΥΓΟΣ, ο δε καθορισμός αυτός μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω από την Επιτροπή μόνο σε περίπτωση «πρόδηλης πλάνης» [39]. Κατά τις αναιρεσείουσες, το εύρος του εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ελέγχου των εκτιμήσεων της Επιτροπής καθορίζεται λαμβανομένου κατ' ανάγκην υπόψη του περιορισμού αυτού. Πάντως, με τον έλεγχο αυτό πρέπει να διασφαλίζεται η τήρηση ορισμένων ελαχίστων κριτηρίων τα οποία αφορούν την ανάθεση αποστολής παροχής ΥΓΟΣ στον εκάστοτε επιχειρηματία με πράξη δημόσιας εξουσίας [40] και τον καθολικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα της αποστολής αυτής [41].

57. Οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπερέβη τα όρια του εν λόγω ελέγχου και ότι υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη με αποτέλεσμα να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε πράξη δημόσιας εξουσίας για την ανάθεση δημόσιας υπηρεσίας. Επομένως, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη και παραβίασε τη διακριτική ευχέρεια και το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό ΥΓΟΣ.

58. Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν επίσης ότι το πρωτόκολλο 26 υιοθετεί τη διατύπωση «ευρεία διακριτική ευχέρεια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών όταν παρέχουν, αναθέτουν και οργανώνουν» τις εν λόγω υπηρεσίες, διατύπωση την οποία επαναλαμβάνει το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 95 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (Τ-463/13 και Τ-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901).

59. Κατά τις αναιρεσείουσες, η διακριτική ευχέρεια που αναγνωρίζει η Συνθήκη στα κράτη μέλη περιλαμβάνει τόσο την εξουσία «καθορισμού» όσο και την εξουσία «παροχής, αναθέσεως και οργανώσεως» των εν λόγω υπηρεσιών, και τούτο παρέχει επίσης στις εθνικές αρχές την εξουσία να επιλέγουν τον τρόπο παροχής της υπηρεσίας, προκρίνοντας, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένη πλατφόρμα υποστηρίξεως και, επομένως, να επιλέγουν εγκύρως τον τρόπο δημόσιας παρεμβάσεως των περιφερειακών και τοπικών αρχών της Γαλικίας. Συναφώς, οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι η αναγνώριση, με τη σκέψη 95 της εν λόγω αποφάσεως, της επίμαχης εξουσίας εκτιμήσεως είναι αμιγώς τυπική, δεδομένου ότι η εν λόγω εξουσία δεν αντικατοπτρίζεται, με το εύρος που της αναγνωρίζει η Συνθήκη, στη συγκεκριμένη εφαρμογή της στην υπό κρίση υπόθεση από το Γενικό Δικαστήριο, το οποίο την παραμόρφωσε, την κατέστησε κενή περιεχομένου και δεν την έλαβε υπόψη.

60. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι οι αναιρεσείουσες δεν αμφισβητούν τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 110 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (Τ-463/13 και Τ-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901) ότι «δεν προσδιόρισαν ούτε, βέβαια, απέδειξαν ποιες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας είχαν ανατεθεί στις επιχειρήσεις λειτουργίας δικτύου ΕΨΤ, είτε βάσει της ισπανικής νομοθεσίας είτε βάσει συμβάσεων

39 Απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2012, CBI κατά Επιτροπής (Τ-137/10, EU:T:2012:584).

40 Αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 2012, CBI κατά Επιτροπής (Τ-137/10, EU:T:2012:584, σκέψεις 100 και 101), καθώς και της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (Τ-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 181 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 2012, CBI κατά Επιτροπής (Τ-137/10, EU:T:2012:584, σκέψη 101), καθώς και της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (Τ-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 172 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

λειτουργίας». Κατά την Επιτροπή, η διαπίστωση αυτή (κατά της οποίας δεν βάλλει η αίτηση αναιρέσεως και η οποία περιέχει εκτίμηση της αξίας των αποδείξεων) αρκεί, αφ' εαυτής, για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να πληρούται η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark, η οποία είναι, άλλωστε, απαραίτητη για την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

61. Η SES Astra υποστηρίζει ότι το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές, δεδομένου ότι, εφόσον η εθνική νομοθεσία δεν καθορίζει σαφώς την επίμαχη υπηρεσία ως ΥΓΟΣ, το ζήτημα της διακριτικής ευχέρειας που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη δεν ασκεί επιρροή. Επιπλέον, στόχος των επιχειρημάτων των αναιρεσειουσών είναι, στην πραγματικότητα, να αμφισβητήσουν τις εκτιμήσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark και, ως εκ τούτου, τα εν λόγω επιχειρήματα προβάλλονται απαραδέκτως στο στάδιο της αιτήσεως αναιρέσεως.

62. Επικουρικώς, στην περίπτωση που το Δικαστήριο ήθελε κρίνει το πρώτο σκέλος παραδεκτό, quod non, η SES Astra εκτιμά ότι το σκέλος αυτό είναι αβάσιμο, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως όχι μόνο κατά τον καθορισμό των ΥΓΟΣ, αλλά και όσον αφορά την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση αυτών[42]. Επομένως, η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark[43] επιβάλλει επίσης, εκτός από τον καθορισμό της ΥΓΟΣ από το οικείο κράτος μέλος, την ανάθεση στη δικαιούχο επιχείρηση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Η SES Astra τονίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, το οικείο κράτος μέλος δεν δύναται να ασκήσει, κατά τον καθορισμό των ΥΓΟΣ, τη διακριτική του ευχέρεια κατά τρόπο που αντιβαίνει στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης[44] και, ειδικότερα, στην αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας.

63. Το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως αντλείται από προβαλλόμενη μη λήψη υπόψη εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου του ορίου της πρόδηλης πλάνης, στο πλαίσιο της εκ μέρους του εξετάσεως της εθνικής νομοθεσίας με την οποία καθορίζεται η επίμαχη ΥΓΟΣ.

64. Οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι περιόρισε την εκτίμησή του στο γεγονός ότι η επίμαχη ΥΓΟΣ δεν ορίστηκε σαφώς και επακριβώς, χωρίς να προσδιορίσει, με τη σκέψη 112 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901)[45], εάν ο καθορισμός της εν λόγω υπηρεσίας από τις ισπανικές αρχές ήταν προδήλως εσφαλμένος. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραβλέποντας ότι η εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών παρέχει σε αυτά τη δυνατότητα να επιλέξουν συγκεκριμένο τρόπο εκτελέσεως των ΥΓΟΣ, όπως, εν προκειμένω, την επίγεια πλατφόρμα. Συναφώς, οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν αντίφαση με τη σκέψη 78 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή διαπίστωσε εσφαλμένα, με την αιτιολογική σκέψη 121 της επίδικης αποφάσεως, ότι οι ισπανικές αρχές υπέπεσαν σε πρόδηλη πλάνη κατά τον καθορισμό της επίμαχης ΥΓΟΣ. Επομένως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, λαμβανομένων υπόψη της πλημμελούς λειτουργίας της αγοράς στην οικεία περιοχή και του προβλεπόμενου στην οικεία εθνική νομοθεσία στόχου καθολικότητας, ο καθορισμός της εν λόγω υπηρεσίας περιείχε στοιχεία ουσιώδη για τον καθορισμό της ως ΥΓΟΣ.

42 Σκέψη 95 της εν λόγω αποφάσεως.

43 Βλ. υποσημείωση 4 των παρουσών προτάσεων.

44 Αποφάσεις της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 29), καθώς και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 50).

45 Η οποία επαναλαμβάνει την αιτιολογική σκέψη 121 της επίδικης αποφάσεως και το σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

65. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως προβάλλεται απαραδέκτως στο στάδιο της αιτήσεως αναιρέσεως. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει, πρώτον, ότι η αιτιολογική σκέψη 121 της επίδικης αποφάσεως[46] ουδόλως επικρίθηκε πρωτοδίκως από τις νυν αναιρεσείουσες και ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν ήταν υποχρεωμένο να ελέγξει αυτεπαγγέλτως τη συγκεκριμένη πτυχή της επίδικης αποφάσεως. Δεύτερον, το θεσμικό αυτό όργανο υποστηρίζει ότι ένας διάδικος δεν μπορεί να τροποποιήσει το αντικείμενο της διαφοράς προβάλλοντας για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό τον οποίο μπορούσε να είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι αυτό θα σήμαινε ότι μπορεί να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου διαφορά ευρύτερη από εκείνη η οποία υποβλήθηκε στην κρίση του Γενικού Δικαστηρίου. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή τονίζει ότι, επί της ουσίας, το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως «δεν μπορεί να γίνει δεκτό», δεδομένου ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου προκύπτει συγκεκριμένα ότι το περιθώριο εκτιμήσεως των κρατών μελών κατά τον καθορισμό των ΥΓΟΣ δεν μπορεί να ασκείται κατά τρόπο που αντιβαίνει στην αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας[47].

66. Η SES Astra εκτιμά, κατ' ουσίαν, για τους ίδιους λόγους με εκείνους που προέβαλε η Επιτροπή, ότι το συγκεκριμένο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως είναι προδήλως απαράδεκτο. Επιπλέον, στην περίπτωση που το Δικαστήριο ήθελε κρίνει ότι η επίμαχη ΥΓΟΣ καθορίστηκε σαφώς, η SES Astra εκτιμά ότι, κατά τον καθορισμό αυτό, οι ισπανικές αρχές υπέπεσαν, σε κάθε περίπτωση, σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως υπό το πρίσμα της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας. Συναφώς, η Επιτροπή αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο το συμπέρασμα όσον αφορά τη συμβατότητα της ενισχύσεως, το οποίο εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 121 και 152 έως 167 της επίδικης αποφάσεως.

67. Στο υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι τα επιχειρήματα της Επιτροπής και της SES Astra σχετικά με το προβαλλόμενο απαράδεκτο του υπό κρίση σκέλους είναι αβάσιμα. Οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι δεν μπορεί να τους προσαφθεί ότι δεν αμφισβήτησαν πρωτοδίκως τις εκτιμήσεις που περιέχονται στην αιτιολογική σκέψη 121 της επίδικης αποφάσεως, στο μέτρο που οι εν λόγω εκτιμήσεις δεν αφορούν τη Γαλικία αλλά τη Χώρα των Βάσκων.

Επί της υποθέσεως C-81/16 P, Βασίλειο της Ισπανίας κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

68. Η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως στηρίζεται σε δύο λόγους αναιρέσεως. Όπως επισημαίνεται στο σημείο 2 των παρουσών προτάσεων, θα επικεντρώσω τις προτάσεις μου στο πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

69. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο σχετική με τον έλεγχο των κρατών μελών επί του καθορισμού και της εφαρμογής ΥΓΟΣ.

70. Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας βάλλει κατά των σκέψεων 53 έως 78 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), στις οποίες επαναλαμβάνεται η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark.

71. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η συλλογιστική αυτή στηρίζεται σε τρεις εσφαλμένες παραδοχές. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνέτρεχε λόγος να ληφθεί υπόψη, εκτός από το νομικό πλαίσιο, το σύνολο των πράξεων των ισπανικών αρχών με τις οποίες ανατέθηκε στους οικείους επιχειρηματίες η εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας. Δεύτερον, το Γενικό

46 Βλ. σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

47 Απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, Nuova Agricast (C-390/06, EU:C:2008:224, σκέψεις 50 και 51).

Δικαστήριο έκρινε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προσκόμισε ενώπιόν του καμία σύμβαση με την οποία επιβλήθηκαν υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Τρίτον, κατά το Γενικό Δικαστήριο, καμία άλλη αυτόνομη κοινότητα εκτός της Χώρας των Βάσκων δεν προέβαλε επιχειρήματα ικανά να αποδείξουν ότι η εκμετάλλευση του επίγειου δικτύου συνιστά δημόσια υπηρεσία.

72. Πρώτον, η ανάλυση του νομικού πλαισίου από το Γενικό Δικαστήριο είναι προδήλως εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, ο γενικός νόμος 32/2003 περί τηλεπικοινωνιών, της 3ης Νοεμβρίου 2003, χαρακτηρίζει ρητώς ως ΥΓΟΣ την εκμετάλλευση των ραδιοτηλεοπτικών δικτύων και δεν είναι δυνατόν, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας, να θεωρηθεί ότι ο εν λόγω νόμος δεν ασκεί επιρροή με την αιτιολογία ότι εφαρμόζεται σε όλους τους επιχειρηματίες του κλάδου και όχι μόνο σε ορισμένους εξ αυτών [48].

73. Δεύτερον, οι πράξεις του εθνικού δικαίου και οι συναφθείσες από τις ισπανικές αρχές συμβάσεις όχι μόνο καθορίζουν την ΥΓΟΣ και αναθέτουν την εκτέλεσή της σε ορισμένους επιχειρηματίες, αλλά κάνουν επίσης ρητή αναφορά στην επίγεια τεχνολογία. Η Επιτροπή [49] και το Γενικό Δικαστήριο έλαβαν υπόψη τις εν λόγω πράξεις για να καταλήξουν στο συμπέρασμα της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως.

74. Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία μπορούν να προσκομιστούν στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας, εν προκειμένω οι συμβάσεις με τις οποίες επιβάλλονται υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, δεν ασκούν επιρροή για τον έλεγχο της νομιμότητας αποφάσεως της Επιτροπής [50]. Επιπλέον, στις διαδικαστικές υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται καταλέγεται η υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλα τα συναφή στοιχεία της συγκεκριμένης περιπτώσεως και να αιτιολογεί την απόφασή της [51]. Εν προκειμένω, κατά το κράτος μέλος αυτό, η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη τους δημόσιους διαγωνισμούς, οι οποίοι, όπως προκύπτει εξάλλου από την περιγραφή του μέτρου ενισχύσεως στην επίδικη απόφαση [52], αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των εν λόγω μέτρων.

75. Τρίτον, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να αποφανθεί ότι καμία άλλη αυτόνομη κοινότητα εκτός της Χώρας των Βάσκων δεν κατέδειξε τον χαρακτήρα της εκμεταλλεύσεως του επίγειου δικτύου ως ΥΓΟΣ, στο μέτρο που, από την επίδικη απόφαση, προκύπτει ότι η Επιτροπή εξέτασε δείγμα 82 δημόσιων διαγωνισμών προκειμένου να αξιολογήσει τη συμβατότητα της ενισχύσεως [53].

76. Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, το Γενικό Δικαστήριο «αρνήθηκε να ελέγξει αν η Επιτροπή είχε όντως εξετάσει όλα τα λυσιτελή για την αξιολόγηση του καθορισμού δημόσιας υπηρεσίας στοιχεία. Όπως επισημαίνεται στην προσφυγή [που ασκήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου], όταν εξέτασε τη συγκεκριμένη υπόθεση, η Επιτροπή δεν προέβη σε εμπεριστατωμένη εξέταση, στο πέρας της οποίας να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι στην επιχείρηση ανατέθηκε, ή δεν ανατέθηκε, αποστολή γενικού συμφέροντος. Επομένως, δεν έλεγξε εάν το κράτος μέλος υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει κατά την ανάθεση της εν λόγω αποστολής».

77. Στο υπόμνημα απαντήσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως αφορά την άρνηση του Γενικού Δικαστηρίου να ελέγξει αν η Επιτροπή εξέτασε όντως όλα τα λυσιτελή για την αξιολόγηση του καθορισμού δημόσιας υπηρεσίας στοιχεία. Κατά το κράτος μέλος αυτό, όταν εξέτασε τη συγκεκριμένη υπόθεση, η Επιτροπή δεν προέβη σε

48 Απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψεις 179 έως 183, 188 και 189).

49 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 23 έως 36 της επίδικης αποφάσεως.

50 Απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, Ελληνικά Ναυπηγεία κατά Επιτροπής (T-391/08, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2012:126, σκέψη 175).

51 Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2007, Ισπανία κατά Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 23 έως 36 της επίδικης αποφάσεως.

53 Βλ. υποσημείωση 29 της επίδικης αποφάσεως.

εμπεριστατωμένη εξέταση, η οποία θα της παρείχε τη δυνατότητα να κρίνει εάν ανατέθηκε ή όχι στην επιχείρηση αποστολή γενικού συμφέροντος. Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, το Γενικό Δικαστήριο, παραλείποντας να ελέγξει αν η Επιτροπή είχε προβεί στην εν λόγω ανάλυση, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

78. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές και, σε κάθε περίπτωση, απαράδεκτο και αβάσιμο.

79. Πρώτον, κατά την Επιτροπή, οι επικρίσεις του Βασιλείου της Ισπανίας αφορούν επάλληλη αιτιολογία της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), με αποτέλεσμα το εν λόγω σκέλος να είναι αλυσιτελές. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο τη μη συνδρομή της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark στη σκέψη 74 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891) [54], η οποία δεν αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως.

80. Δεύτερον, το υπό κρίση σκέλος είναι επίσης απαράδεκτο, στο μέτρο που το κράτος μέλος αυτό αμφισβητεί την αξιολόγηση από το Γενικό Δικαστήριο των συμβάσεων και του εθνικού δικαίου, η οποία εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου. Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν επικαλείται παραμόρφωση του εθνικού δικαίου και, ακόμη και αν τα επιχειρήματά του εκληφθούν κατ' αυτήν την έννοια, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν τεκμηριώνει τους ισχυρισμούς του.

81. Τρίτον, το εν λόγω σκέλος είναι επίσης αβάσιμο, στο μέτρο που το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προσκόμισε στο Γενικό Δικαστήριο κανένα στοιχείο από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι η υπηρεσία μεταδόσεως του σήματος μέσω συγκεκριμένης πλατφόρμας μπορεί να χαρακτηριστεί ΥΓΟΣ.

82. Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ούτε από τον ισπανικό νόμο ούτε από τις λοιπές κανονιστικές ρυθμίσεις ή τη νομολογία του ισπανικού Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι δυνατόν να συναχθεί τέτοιο συμπέρασμα. Αντιθέτως, ο ισπανικός νόμος επιφυλάσσει τον χαρακτηρισμό της «δημόσιας υπηρεσίας» σε περιορισμένο αριθμό υπηρεσιών, όπως οι τηλεπικοινωνίες για την εθνική άμυνα και την πολιτική προστασία ή η καθολική υπηρεσία τηλεφωνίας. Κατά την Επιτροπή, ο όρος «υπηρεσία γενικού συμφέροντος» στον γενικό νόμο 32/2003 περί τηλεπικοινωνιών, της 3ης Νοεμβρίου 2003, προσδιορίζει οικονομική δραστηριότητα που παρουσιάζει ενδιαφέρον για το γενικό σύνολο, χωρίς να συνδέεται κατ' ανάγκη με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, κατά την έννοια της ισπανικής νομοθεσίας, και χωρίς να πρόκειται κατ' ανάγκη για ΥΓΟΣ, κατά την έννοια της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark ή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

83. Εξάλλου, τα επιχειρήματα του κράτους μέλους αυτού σχετικά με τις υποχρεώσεις καλύψεως των ραδιοτηλεοπτικών φορέων στην περιοχή ΙΙ δεν είναι ικανά να θέσουν εν αμφιβόλω τις σκέψεις 67 και 68 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891).

84. Επιπλέον, τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας σχετικά με την προβαλλόμενη μη συνεκτίμηση των δημόσιων συμβάσεων είναι αλυσιτελή, καθόσον αφορούν τη σκέψη 71 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), στην οποία εκτίθεται επάλληλη αιτιολογία. Εκτός αυτού, κατά την Επιτροπή, το εν λόγω κράτος μέλος συγχέει τον έλεγχο της νομιμότητας που το Γενικό Δικαστήριο καλείται να διενεργήσει στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο που δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά του [55].

54 Βλ. σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

55 Αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής (C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψεις 62 έως 66), και της 8ης Δεκεμβρίου 2011, KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-389/10 P, EU:C:2011:816, σκέψεις 131 έως 133).

Επομένως, με την αίτηση αναιρέσεως το Βασίλειο της Ισπανίας προσάπτει ουσιαστικά στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε αυτεπαγγέλτως ισχυρισμούς ή αποδεικτικά στοιχεία τα οποία το ίδιο το κράτος μέλος δεν επικαλέστηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου δεν πάσχει καμία πλάνη περί το δίκαιο.

Ανάλυση

Επί της σχέσεως μεταξύ του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, της αποφάσεως Altmark και του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ

85. Οι αντισταθμίσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας [56] ή ΥΓΟΣ [57] υπόκεινται στην τήρηση των κανόνων που έχει θέσει ο νομοθέτης της Ένωσης στα άρθρα 107 και 108 ΣΛΕΕ [58].

86. Κατά πάγια νομολογία, ο χαρακτηρισμός μέτρου ως «ενισχύσεως», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, απαιτεί τη συνδρομή όλων των προβλεπόμενων στη διάταξη αυτή προϋποθέσεων. Συγκεκριμένα, προκειμένου εθνικό μέτρο να μπορεί να χαρακτηρισθεί ως κρατική ενίσχυση, πρέπει, πρώτον, να πρόκειται για παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή μέσω κρατικών πόρων, δεύτερον, η παρέμβαση αυτή πρέπει να μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, τρίτον, πρέπει να χορηγεί πλεονέκτημα στον δικαιούχο και, τέταρτον, πρέπει να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό [59].

87. Δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις αυτές είναι σωρευτικές, ένα κρατικό μέτρο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί κρατική ενίσχυση εάν δεν πληρούται μία εξ αυτών [60].

88. Όσον αφορά την τρίτη προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ήτοι την ύπαρξη πλεονεκτήματος χορηγούμενου σε δικαιούχο επιχείρηση, θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις οι παρεμβάσεις οι οποίες, υπό οποιαδήποτε μορφή, μπορούν να ευνοήσουν άμεσα ή έμμεσα επιχειρήσεις ή οι οποίες πρέπει να θεωρούνται οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο η δικαιούχος επιχείρηση δεν θα αποκόμιζε υπό κανονικές συνθήκες αγοράς [61].

89. Στη σκέψη 87 της αποφάσεως Altmark, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «στον βαθμό που μια κρατική παρέμβαση πρέπει να θεωρηθεί ως αντιστάθμιση αποτελούσα την αντιπαροχή έναντι παρεχομένων εκ μέρους των δικαιούχων επιχειρήσεων υπηρεσιών προς εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις αυτές να μην επωφελούνται στην πραγματικότητα από

56 Η ορολογία αυτή χρησιμοποιείται στην απόφαση Altmark.

57 Η ορολογία αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Επισημαίνεται ότι η έννοια της ΥΓΟΣ δεν ορίζεται ούτε στο άρθρο 14 ούτε στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

58 Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, TDC (C-327/15, EU:C:2016:974, σκέψη 51). Κατά την άποψή μου, οι όροι «δημόσια υπηρεσία» και «ΥΓΟΣ» είναι εναλλάξιμοι. Συγκεκριμένα, στην απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, TDC (C-327/15, EU:C:2016:974, σκέψη 51), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι αποζημίωση για την παροχή ΥΓΟΣ μπορεί να μην χαρακτηριστεί κρατική ενίσχυση εάν πληρούνται οι τέσσερις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην απόφαση Altmark. Συναφώς, σημειώνεται ότι στις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, όσον αφορά την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας σύμφωνα με την απόφαση Altmark, οι νυν αναιρεσείουσες δεν αμφισβητούν το γεγονός ότι πρόκειται για έννοια αντίστοιχη της ΥΓΟΣ, κατά το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Βλ. αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 49)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 49)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 96)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 78)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 94), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 60).

59 Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-446/14 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:97, σκέψεις 21 και 22).

60 Απόφαση της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178, σκέψη 23).

61 Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-446/14 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:97, σκέψη 23).

ένα οικονομικό πλεονέκτημα, με αποτέλεσμα να μην περιέρχονται λόγω της ως άνω παρεμβάσεως οι επιχειρήσεις αυτές σε ευνοϊκότερη θέση ως προς τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τις ανταγωνίζονται, η παρέμβαση αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου [107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ]».

90. Κατά το Δικαστήριο, μια τέτοια αντιστάθμιση μπορεί να μην χαρακτηρίζεται κρατική ενίσχυση εάν πληρούνται τέσσερις προϋποθέσεις οι οποίες εκτίθενται στις σκέψεις 89 έως 93 της αποφάσεως Altmark [62] [63]

91. Επισημαίνεται ότι, εάν δεν πληρούνται οι τέσσερις προϋποθέσεις της αποφάσεως Altmark και το κρατικό μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση [64], αυτή η τελευταία μπορεί να δικαιολογείται, ιδίως βάσει της προβλεπόμενης στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ παρεκκλίσεως [65].

92. Συγκεκριμένα, το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, μπορεί να δικαιολογήσει τη χορήγηση από κράτος μέλος ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων που αντιβαίνουν προς τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σε επιχείρηση επιφορτισμένη με τη διαχείριση ΥΓΟΣ, εφόσον η επιχείρηση αυτή δεν μπορεί να εκπληρώσει την ιδιαίτερη αποστολή που της έχει ανατεθεί παρά μόνο μέσω της χορηγήσεως τέτοιων δικαιωμάτων και εφόσον η ανάπτυξη του εμπορίου δεν επηρεάζεται σε βαθμό αντίθετο προς το συμφέρον της Ένωσης [66].

93. Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, των προϋποθέσεων που επιβάλλει η απόφαση Altmark και του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «ο έλεγχος της πληρώσεως των όρων που θέτει η [απόφαση Altmark] λαμβάνει χώρα σε προγενέστερο στάδιο, δηλαδή κατά την εξέταση του ζητήματος αν τα επίμαχα μέτρα πρέπει να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις [κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ]. Το ζήτημα αυτό στην πραγματικότητα προηγείται εκείνου της εξακριβώσεως, κατά περίπτωση, αν μια μη συμβατή ενίσχυση είναι παρά ταύτα αναγκαία για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στον ωφελούμενο από το επίμαχο μέτρο, σύμφωνα με το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ» [67].

62 Για τις τέσσερις προϋποθέσεις, βλ. υποσημείωση 4 των παρουσών προτάσεων.

63 Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, TDC (C-327/15, EU:C:2016:974, σκέψη 52). Επισημαίνω ότι στη σκέψη 25 της αποφάσεως της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, όταν συντρέχουν οι τέσσερις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην απόφαση Altmark, «κρατική παρέμβαση θεωρείται αντιστάθμιση αποτελούσα την αντιπαροχή έναντι παρεχομένων εκ μέρους των δικαιούχων επιχειρήσεων υπηρεσιών προς εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, οπότε οι επιχειρήσεις αυτές δεν επωφελούνται στην πραγματικότητα από ένα οικονομικό πλεονέκτημα, με αποτέλεσμα να μη περιέρχονται οι επιχειρήσεις αυτές, λόγω της ως άνω παρεμβάσεως, σε ευνοϊκότερη θέση ως προς τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τις ανταγωνίζονται, η [δε] παρέμβαση αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ». Επιπλέον, στη σκέψη 31 της αποφάσεως της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-446/14 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:97), το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι οι τέσσερις προϋποθέσεις που καθορίζονται στην απόφαση Altmark είναι διαφορετικές μεταξύ τους και καθεμία επιδιώκει τον δικό της σκοπό.

64 Ήτοι, εάν πληρούνται οι τέσσερις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

65 Βλ. επίσης, άρθρο 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Οι αντισταθμίσεις για ΥΓΟΣ που συνιστούν κρατική ενίσχυση και παρέχονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, εκτός εάν καλύπτονται από ειδική εξαίρεση. Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ 2012, L 7, σ. 3).

66 Αποφάσεις της 10ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-212/09, EU:C:2011:717, σκέψη 91), και της 28ης Φεβρουαρίου 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127, σκέψεις 104 έως 106). Το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση ΥΓΟΣ μπορούν κατ' εξαίρεση να μην υπόκεινται στους κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ. Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψη 48). Το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ως διάταξη που επιτρέπει παρέκκλιση από κανόνες της Συνθήκης, πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Αποφάσεις της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψη 53), και της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (C-157/94, EU:C:1997:499, σκέψη 37).

67 Απόφαση της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178, σκέψη 34).

94. Επομένως, κατά το Δικαστήριο, δεν υφίσταται πλέον λόγος εφαρμογής των προϋποθέσεων που θέτει η απόφαση Altmark, όταν η Επιτροπή, έχοντας διαπιστώσει ότι είναι επιβεβλημένος ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως ενισχύσεως, κρίνει αν η ενίσχυση αυτή μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ[68]. Συναφώς, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, στη σκέψη 38 της αποφάσεως της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178), ότι το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη τη δεύτερη και την τέταρτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark προκειμένου να κρίνει αν ορισμένη κρατική ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά δυνάμει της διατάξεως αυτής.

95. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε (ορθώς, κατά την άποψή μου), με τη σκέψη 61 της αποφάσεως της 24ης Σεπτεμβρίου 2015, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (T-125/12, EU:T:2015:687), ότι πρέπει να πληρούνται τρεις όροι προκειμένου να μπορεί να θεωρηθεί ως συμβατή με την εσωτερική αγορά, βάσει του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, κρατική ενίσχυση που χορηγείται ως αντιστάθμιση για την εκτέλεση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, «[*ο] πρώτος όρος, που αφορά τον ορισμό της δημόσιας υπηρεσίας, απαιτεί η επίμαχη υπηρεσία να είναι πράγματι υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος και να είναι σαφώς καθορισμένη ως τέτοια από το κράτος μέλος. Ο δεύτερος όρος, που αφορά την πράξη παραχωρήσεως δημόσιας υπηρεσίας, απαιτεί η παροχή της επίμαχης δημόσιας υπηρεσίας να έχει ανατεθεί ρητά στην εν λόγω επιχείρηση από το κράτος μέλος*. Τέλος, ο τρίτος όρος στηρίζεται στην έννοια της αναλογικότητας. Κατ' αυτόν τον όρο, η χρηματοδότηση μιας επιχειρήσεως, που είναι επιφορτισμένη με υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, πρέπει να θεωρείται συμβατή προς την εσωτερική αγορά, στον βαθμό που η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της ΣΛΕΕ —εν προκειμένω των κανόνων περί απαγορεύσεως των κρατικών ενισχύσεων— θα εμπόδιζε την πραγματοποίηση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στην επιχείρηση, η δε παρέκκλιση από τους κανόνες του ανταγωνισμού δεν πρέπει να επηρεάζει την ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών σε βαθμό αντίθετο προς το συμφέρον της Ένωσης»[69].

96. Κατά την άποψή μου, οι δύο πρώτοι ως άνω όροι αντιστοιχούν στην πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark.

97. Καίτοι το Δικαστήριο έκρινε ότι η δεύτερη και η τέταρτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark δεν ασκούν επιρροή προκειμένου να εξακριβωθεί εάν η προβλεπόμενη στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ παρέκκλιση εφαρμόζεται σε κρατική ενίσχυση, εκτιμώ, αντιθέτως, ότι, για την εφαρμογή της προβλεπόμενης στην εν λόγω διάταξη παρεκκλίσεως, πρέπει να πληρούται προϋπόθεση αντίστοιχη προς την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark, ήτοι, να είναι πράγματι επιφορτισμένη μια επιχείρηση[70] με την εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας/ΥΓΟΣ και να καθορίζεται η εν λόγω υποχρέωση σαφώς.

98. Συγκεκριμένα, στην απόφαση της 21ης Μαρτίου 1974, BRT και Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs (127/73, EU:C:1974:25, σκέψη 22), το Δικαστήριο έκρινε ότι επιχείρηση που επικαλείται τις διατάξεις του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, για να αξιώσει παρέκκλιση από τους κανόνες της Συνθήκης, πρέπει να έχει πράγματι επιφορτιστεί από το κράτος μέλος με τη διαχείριση

68 Απόφαση της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178, σκέψη 35).

69 Η υπογράμμιση δική μου.

70 Ή περισσότερες επιχειρήσεις.

ΥΓΟΣ[71]. Επιπλέον, στην απόφαση της 11ης Απριλίου 1989, Saeed Flugreisen και Silver Line Reisebüro (66/86, EU:C:1989:140, σκέψη 56), το Δικαστήριο υπογράμμισε την αναγκαιότητα να καθορίζεται σαφώς η αποστολή ΥΓΟΣ που ανατίθεται στην επιχείρηση κατ' εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ[72].

Επί της πρώτης προβλεπόμενης στην απόφαση Altmark προϋποθέσεως[73]

Το προνόμιο των κρατών μελών να ορίζουν ορισμένες υπηρεσίες ως ΥΓΟΣ

99. Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αποσκοπεί στον συγκερασμό του συμφέροντος των κρατών μελών να χρησιμοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις ως όργανο οικονομικής ή κοινωνικής πολιτικής με το συμφέρον της Ένωσης προς τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού και διατήρηση της ενότητας της εσωτερικής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη δικαιούνται, τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, *να καθορίζουν το περιεχόμενο και την οργάνωση* των ΥΓΟΣ τους. Ειδικότερα, μπορούν να λαμβάνουν υπόψη σκοπούς που προσιδιάζουν στην εθνική τους πολιτική[74].

100. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμώ ότι η εν λόγω αναγνωριζόμενη στα κράτη μέλη εξουσία να «καθορίζουν» ΥΓΟΣ συνεπάγεται την εξουσία να ορίζουν ορισμένες υπηρεσίες ως ΥΓΟΣ καθώς και να «καθορίζουν» το περιεχόμενο και την οργάνωση των εν λόγω ΥΓΟΣ. Ο ορισμός των ΥΓΟΣ και ο καθορισμός του περιεχομένου και της οργανώσεων αυτών από τα κράτη μέλη συνιστούν πολιτική επιλογή, η οποία χαρακτηρίζεται από «ευρεία εξουσία εκτιμήσεως».

101. Συγκεκριμένα, καίτοι το πρωτόκολλο 26 δεν προβλέπει ρητώς ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς τον καθορισμό των ΥΓΟΣ τους, στο άρθρο 1, πρώτη περίπτωση, αυτού τονίζεται *ο ουσιώδης ρόλος και η ευρεία διακριτική ευχέρεια* των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών όταν παρέχουν, αναθέτουν και οργανώνουν ΥΓΟΣ όσο το δυνατόν εγγύτερα στις ανάγκες των χρηστών. Κατά την άποψή μου, η δυνατότητα παροχής, αναθέσεως και οργανώσεως των ΥΓΟΣ συνδέεται στενά με το δικαίωμα ορισμού των εν λόγω υπηρεσιών και δεν μπορεί να διαχωριστεί από αυτό.

71 Κατά το Δικαστήριο, «[α]υτό δεν μπορεί να συμβαίνει με μία επιχείρηση στην οποία το κράτος δεν ανέθεσε καμία αποστολή και η οποία διαχειρίζεται ιδιωτικά συμφέροντα», (απόφαση της 21ης Μαρτίου 1974, BRT και Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, σκέψη 23).

72 Βλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2012, CBI κατά Επιτροπής (T-137/10, EU:T:2012:584, σκέψη 99 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 181 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Από την ερμηνεία της αιτιολογικής σκέψεως 172 της επίδικης αποφάσεως, η οποία παραπέμπει στις αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 122 αυτής (βλ. σημεία 20 και 21 των παρουσών προτάσεων), προκύπτει ότι η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν είναι δυνατή η επίκληση της προβλεπόμενης στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ εξαιρέσεως, εάν δεν πληρούται η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark. Από τις αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψεις 90 και 91), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 89 επ.) προκύπτει επίσης ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το πρώτο κριτήριο της αποφάσεως Altmark εφαρμόζεται στο πλαίσιο του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Η εκτίμηση αυτή δεν αμφισβητείται με τις υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως. Συγκεκριμένα, το ζήτημα που τίθεται με όλες αυτές τις αιτήσεις αναιρέσεως αφορά το περιεχόμενο της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark.

73 Βλ. υποσημείωση 4 των παρουσών προτάσεων.

74 Αποφάσεις της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψεις 28 και 29), της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, σκέψεις 43 και 44), και της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178, σκέψη 31).

102. Εκτιμώ, σύμφωνα με τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις[75], ότι, ελλείψει συναφούς εναρμονισμένης κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης[76], τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό των υπηρεσιών που θεωρούν ΥΓΟΣ[77] καθώς και του περιεχομένου και της οργανώσεως αυτών.

103. Λαμβανομένης υπόψη αυτής της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως των κρατών μελών, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, καταρχήν, «η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια να αποφαίνεται επί του εύρους της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας την οποία έχει αναλάβει δημόσια επιχείρηση εκμεταλλεύσεως [...] ούτε επί της σκοπιμότητας των σχετικών πολιτικών επιλογών των εθνικών αρχών ή επί της οικονομικής αποδοτικότητας της επιχειρήσεως»[78].

104. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις[79], ο ορισμός από κράτος μέλος των υπηρεσιών ως ΥΓΟΣ δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή παρά μόνο σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης[80]. Επομένως, η Επιτροπή ασκεί περιορισμένο έλεγχο στον ορισμό υπηρεσιών ως ΥΓΟΣ.

105. Για τους ίδιους λόγους, σε περίπτωση προσφυγής ακυρώσεως κατά αποφάσεως της Επιτροπής που αφορά τον ορισμό των υπηρεσιών ως ΥΓΟΣ και τον καθορισμό του περιεχομένου και της οργανώσεως των εν λόγω ΥΓΟΣ από τα κράτη μέλη, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών και τον περιορισμένο, συναφώς, έλεγχο της Επιτροπής.

106. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, παρά την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών ως προς τον «ορισμό» των ΥΓΟΣ τους, το συγκεκριμένο προνόμιο δεν είναι απεριόριστο.

75 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 97)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 79)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 95), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 61).

76 Η σημασία των ΥΓΟΣ στην Ένωση και η αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή, την ανάθεση και τη χρηματοδότηση των εν λόγω υπηρεσιών τονίζονται στο άρθρο 14 ΣΛΕΕ. Εντούτοις, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 14 ΣΛΕΕ προκύπτει σαφώς η ένταση μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών μελών στον τομέα των ΥΓΟΣ, καθώς και η αναγκαιότητα τηρήσεως των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ, με ταυτόχρονη διασφάλιση της παροχής των εν λόγω υπηρεσιών από τα κράτη μέλη. Στη σκέψη 167 της αποφάσεως της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι «το προνόμιο του κράτους μέλους, ως προς τον ορισμό των ΥΓΟΣ, επιβεβαιώνεται τόσο από την έλλειψη ειδικής αρμοδιότητας της Κοινότητας, όσο και από την έλλειψη ακριβούς και πλήρους ορισμού της έννοιας της ΥΓΟΣ στο [δίκαιο της Ένωσης]».

77 Απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, Libert κ.λπ. (C-197/11 και C-203/11, EU:C:2013:288, σκέψη 88).

78 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 97)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 79)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 95), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 61). Για τους περιορισμούς στην ευρεία αυτή εξουσία εκτιμήσεως, βλ. αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 51)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 51)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 98)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 80)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 96), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 62).

79 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 50)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 97)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 79)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 95), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 61).

80 Βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-446/14 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:97, σκέψη 44). Βλ. απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 166 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

107. Με την απόφαση της 8ης Μαρτίου 2017, Viasat Broadcasting UK κατά Επιτροπής (C-660/15 P, EU:C:2017:178, σκέψη 29), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προκύπτει ότι παρεκκλίσεις από τους κανόνες της Συνθήκης επιτρέπονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί σε επιχείρηση επιφορτισμένη με τη διαχείριση [ΥΓΟΣ]» [81].

108. Επιπλέον, με τη σκέψη 26 της αποφάσεως της 10ης Δεκεμβρίου 1991, Merci convenzionali porto di Genova (C-179/90, EU:C:1991:464, σκέψεις 26 και 27), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «για να χωρήσει, βάσει του [άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ], παρέκκλιση από την εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης αυτής, δεν αρκεί να έχει αναθέσει η δημόσια εξουσία στην οικεία επιχείρηση τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, […] πρέπει, επί πλέον, η εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης να εμποδίζει την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στην επιχείρηση αυτή και να μη πλήττεται το συμφέρον της Ένωσης]». Με τη σκέψη 27 της ως άνω αποφάσεως, το Δικαστήριο εκτίμησε ότι οι επίμαχες λιμενικές εργασίες δεν άπτονταν κάποιου γενικού οικονομικού συμφέροντος εμφανίζοντος ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα σε σχέση με άλλες δραστηριότητες και ότι, και αν ακόμη αυτό συνέβαινε, δεν προέκυπτε ότι η εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης θα μπορούσε να εμποδίσει την εκπλήρωση μιας τέτοιας αποστολής.

109. Επιπλέον, σημειώνεται ότι το συγκεκριμένο προνόμιο των κρατών μελών ασκείται υπό τον έλεγχο της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 1971, Muller και Hein (10/71, EU:C:1971:85, σκέψεις 14 και 15), το Δικαστήριο έκρινε ότι η εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ «συνεπάγεται την εκτίμηση απαιτήσεων που είναι συμφυείς, αφενός, με την εκπλήρωση της ειδικής αποστολής που έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις για τις οποίες πρόκειται και, αφετέρου, με την προστασία του συμφέροντος της Ένωσης]» και ότι «[α]υτή η εκτίμηση συνδέεται με τους στόχους της γενικής οικονομικής πολιτικής που επιδιώκουν τα κράτη *υπό την επίβλεψη της [Επιτροπής]*» [82].

Η υποχρέωση του κράτους μέλους να αναθέτει με πράξη δημόσιας εξουσίας την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας στην επιχείρηση δικαιούχο των δημόσιων επιδοτήσεων και να καθορίζει σαφώς τις υποχρεώσεις αυτές

110. Καίτοι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για τον «ορισμό» ορισμένων υπηρεσιών ως ΥΓΟΣ και για τον καθορισμό του περιεχομένου και της οργανώσεως αυτών, η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark, καθώς και το γράμμα του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ απαιτούν με σαφήνεια να είναι η επιχείρηση [83] πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας [84] και να είναι οι υποχρεώσεις αυτές σαφώς καθορισμένες [85].

81 Βλ., επίσης, αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1997, GT-Link (C-242/95, EU:C:1997:376, σκέψη 52), και της 21ης Μαρτίου 1974, BRT και Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs (127/73, EU:C:1974:25, σκέψεις 22 και 23). Με την απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29, σκέψη 168), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η εξουσία εκτιμήσεως του κράτους μέλους να ορίζει τις ΥΓΟΣ δεν μπορεί να ασκείται αυθαίρετα, με αποκλειστικό σκοπό να αποφευχθεί η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε συγκεκριμένο τομέα.

82 Η υπογράμμιση δική μου. Βλ., επίσης, απόφαση της 20ής Μαρτίου 1985, Ιταλία κατά Επιτροπής (41/83, EU:C:1985:120, σκέψη 30).

83 Ή οι επιχειρήσεις.

84 Το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ κάνει αναφορά στις επιφορτισμένες με τη διαχείριση ΥΓΟΣ επιχειρήσεις.

85 Με την απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, EasyPay και Finance Engineering (C-185/14, EU:C:2015:716, σκέψη 47), το Δικαστήριο έκρινε ότι, βάσει της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark, «για να μη χαρακτηριστεί μια αντιστάθμιση ως κρατική ενίσχυση, η επιχείρηση στην οποία παρέχεται η αντιστάθμιση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες».

111. Οι δύο αυτές απαιτήσεις, τις οποίες, κατά την άποψή μου, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο χαρακτήρισε ως «ελάχιστα κριτήρια»[86], *διακρίνονται σαφώς* από το πολιτικής φύσεως προνόμιο των κρατών μελών να ορίζουν υπηρεσίες ως ΥΓΟΣ.

112. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια επιχείρηση να θεωρηθεί ότι έχει επιφορτιστεί με τη διαχείριση δημόσιας υπηρεσίας/ΥΓΟΣ, πρέπει η υποχρέωση αυτή να της έχει ανατεθεί δυνάμει πράξεως δημόσιας εξουσίας[87]. Η απαίτηση αυτή εφαρμόζεται αυστηρά και απόκειται στο οικείο κράτος μέλος να διαπιστώσει ότι πληρούται προκειμένου να μπορεί να επωφεληθεί της εφαρμογής της αποφάσεως Altmark ή της προβλεπόμενης στο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ εξαιρέσεως. Συναφώς, ο δικαστικός έλεγχος που ασκεί το Γενικό Δικαστήριο είναι έλεγχος νομιμότητας.

113. Εντούτοις, αυτό δεν σημαίνει ότι η εν λόγω πράξη δημόσιας εξουσίας πρέπει να είναι νομοθετική ή κανονιστική πράξη[88]. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι μια επιχείρηση μπορεί να επιφορτιστεί με τη διαχείριση ΥΓΟΣ βάσει παραχωρήσεως δημοσίου δικαίου[89].

114. Επιπλέον, όσον αφορά τον σαφή καθορισμό των υποχρεώσεων της επιφορτισμένης με ΥΓΟΣ επιχειρήσεως, εκτιμώ ότι, καίτοι η απαρίθμηση και η οριοθέτηση των εν λόγω υποχρεώσεων διαφέρουν κατά περίπτωση ανάλογα με τις συγκεκριμένες επίμαχες υπηρεσίες και τις υφιστάμενες συνθήκες στα διάφορα κράτη μέλη, πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τη φύση, τη διάρκεια και την εμβέλεια των επιβαλλόμενων υποχρεώσεων[90]. Η απαίτηση αυτή εφαρμόζεται επίσης αυστηρά.

115. Τα ελάχιστα αυτά κριτήρια δεν μπορούν να είναι απλώς τυπικές υποχρεώσεις. Σκοπούν να διασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, τη διαφάνεια[91] κατά τον ορισμό των ΥΓΟΣ και τον καθορισμό του περιεχομένου και της οργανώσεως αυτών από τα κράτη μέλη. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος στόχος διαφάνειας σκοπεί με τη σειρά του στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, ιδίως των κρατών μελών, των επιφορτισμένων με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας επιχειρήσεων, των ενδεχόμενων ανταγωνιστών τους, καθώς και των καταναλωτών[92].

86 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 52)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 52)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 99)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 81)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 97), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891, σκέψη 63).

87 Αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1974, BRT και Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs (127/73, EU:C:1974:25, σκέψη 20)· της 11ης Απριλίου 1989, Saeed Flugreisen και Silver Line Reisebüro (66/86, EU:C:1989:140, σκέψη 55), και της 14ης Ιουλίου 1981, Züchner (172/80, EU:C:1981:178, σκέψη 7). Από τις σκέψεις 30 και 31 της αποφάσεως της 2ας Μαρτίου 1983, GVL κατά Επιτροπής (7/82, EU:C:1983:52), προκύπτει ότι η διαχείριση ΥΓΟΣ πρέπει να ανατίθεται σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες επιχειρήσεις και ότι δεν αρκεί να καθορίζει η πράξη της δημόσιας εξουσίας κατά τρόπο γενικό τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις δραστηριότητες των εταιρειών που αποβλέπουν στην παροχή των εν λόγω υπηρεσιών. Με τη σκέψη 179 της αποφάσεως της 12ης Φεβρουαρίου 2008, BUPA κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-289/03, EU:T:2008:29), το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η ανάθεση αποστολής ΥΓΟΣ μπορεί επίσης να συνιστά επιβολή υποχρεώσεως σε πολλούς ή και σε όλους τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά».

88 Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψη 66).

89 Αυτό ισχύει κατά μείζονα οσάκις χορηγούνται τέτοιες παραχωρήσεις προκειμένου να εξειδικευθούν οι υποχρεώσεις που έχουν επιβληθεί σε επιχειρήσεις, στις οποίες έχει ανατεθεί διά νόμου η διαχείριση ΥΓΟΣ. Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψη 66).

90 Με την απόφαση της 10ης Ιουνίου 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, EU:C:2010:335, σκέψη 41), η οποία αφορούσε επιδοτήσεις χορηγηθείσες δυνάμει της ιταλικής νομοθεσίας για την παροχή υπηρεσιών συνδέσεως με τις μεγαλύτερες και μικρότερες ιταλικές νήσους οι οποίες σκοπούσαν στην ικανοποίηση των επιταγών περί οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως των οικείων περιοχών και ιδίως του Mezzogiorno, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι επιχειρήσεις δικαιούχοι των επιδοτήσεων ήταν επιφορτισμένες με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, σύμφωνα με την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark, δεδομένου ότι οι συναφθείσες με τις εν λόγω επιχειρήσεις συμβάσεις προέβλεπαν «υποχρεώσεις σχετικά με *τις συνδέσεις που έπρεπε να διασφαλιστούν, τη συχνότητα των συνδέσεων αυτών και τους τύπους των πλοίων που έπρεπε να προβλεφθούν για κάθε σύνδεση*» (η υπογράμμιση δική μου). Βλ., κατ' αναλογία, άρθρο 4, στοιχεία α' και β', με τίτλο «Ανάθεση», της αποφάσεως 2005/842/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Νοεμβρίου 2005, για την εφαρμογή του άρθρου [106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ] στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ 2005, L 312, σ. 67). Βλ., επίσης, άρθρο 4, στοιχεία α' και β', της αποφάσεως 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής.

91 Βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 11ης Απριλίου 1989, Saeed Flugreisen και Silver Line Reisebüro (66/86, EU:C:1989:140, σκέψη 57).

92 Βλ. άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την πρόσβαση στις ΥΓΟΣ.

116. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να θεωρηθούν οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε επιχείρηση επιφορτισμένη με τη διαχείριση ΥΓΟΣ ως συνιστώσες ιδιαίτερη αποστολή που έχει ανατεθεί στην επιχείρηση, πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της οικείας ΥΓΟΣ και να σκοπούν αμέσως να συμβάλλουν στην ικανοποίηση του συμφέροντος αυτού. Οι εν λόγω υποχρεώσεις ή δεσμεύσεις μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του ζητήματος κατά πόσον οι παρεκκλίσεις από τους κανόνες της Συνθήκης που απαιτείται να δικαιολογηθούν είναι αναγκαίες προκειμένου να δοθεί στην οικεία επιχείρηση η δυνατότητα να εκπληρώσει την αποστολή γενικού συμφέροντος που της έχει ανατεθεί[93].

117. Εντούτοις, θα είναι αδύνατον να ελεγχθεί εάν ένα κράτος μέλος τήρησε τα όρια της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει κατά τον ορισμό των ΥΓΟΣ, εάν δεν είναι μετά βεβαιότητας γνωστό ποιος είναι επιφορτισμένος με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίες και ποια είναι η φύση, η διάρκεια και η εμβέλεια των υποχρεώσεων που του έχουν ανατεθεί[94].

118. Επιπλέον, εκτιμώ ότι αυτή η απαίτηση διαφάνειας σχετικά με την ανατεθείσα αποστολή είναι επιβεβλημένη προκειμένου να ελεγχθεί εάν πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις της αποφάσεως Altmark και του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, θα είναι αδύνατον να ελεγχθεί εάν πληρούται η τρίτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark, ήτοι ότι «η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας […]», εάν δεν καθορίζονται σαφώς η φύση και η εμβέλεια των εν λόγω υποχρεώσεων. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, θα είναι αδύνατον να ελεγχθεί κατά πόσον η εφαρμογή των κανόνων των Συνθηκών εμποδίζει την εκτέλεση των ΥΓΟΣ, εάν δεν καθορίζονται σαφώς η φύση και η εμβέλεια των εν λόγω υπηρεσιών των οποίων η διαχείριση έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις[95].

Εφαρμογή στις υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως

Επί των συνεκδικαζομένων υποθέσεων C-66/16 P έως C-69/16 P

119. Προκαταρκτικώς, εκτιμώ ότι, εν αντιθέσει προς τα όσα υποστηρίζει η SES Astra, το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως δεν είναι απαράδεκτο[96].

120. Συγκεκριμένα, με το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι εφάρμοσε εσφαλμένα τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, κατά την οποία ο καθορισμός των ΥΓΟΣ από κράτος μέλος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή παρά μόνο σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης. Κατά την άποψή μου, με τον τρόπο αυτό, και εν αντιθέσει προς τα όσα υποστηρίζει η SES Astra[97], οι αναιρεσείουσες δεν

93 Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψεις 68 και 71).

94 Σχετικά με την αναγκαιότητα διαφάνειας όσον αφορά τη φύση και την εμβέλεια των επιβαλλόμενων υποχρεώσεων, βλ. απόφαση της 11ης Απριλίου 1989, Saeed Flugreisen και Silver Line Reisebüro (66/86, EU:C:1989:140, σκέψεις 56 και 57). Σημειώνεται ότι η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark επιβάλλουν υποχρεώσεις σχετικές με το επίπεδο και τον υπολογισμό της αντισταθμίσεως. Ειδικότερα, η δεύτερη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark επιβάλλει υποχρεώσεις διαφάνειας και αντικειμενικότητας κατά τον υπολογισμό της αντισταθμίσεως. Πάντως, καίτοι η προϋπόθεση αυτή δεν εφαρμόζεται στο πλαίσιο του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η συγκεκριμένη διάταξη συνεπάγεται επίσης υποχρεώσεις διαφάνειας όσον αφορά το επίπεδο και τον υπολογισμό της αντισταθμίσεως για τις ΥΓΟΣ. Κατά τη σκέψη 57 της αποφάσεως της 11ης Απριλίου 1989, Saeed Flugreisen και Silver Line Reisebüro (66/86, EU:C:1989:140), «αν δεν υπάρχει πραγματική διαφάνεια ως προς τη διαμόρφωση των ναύλων, είναι δύσκολη, αν όχι αδύνατη, η εκτίμηση της επιρροής που ασκεί η εκπλήρωση αποστολής γενικού συμφέροντος στην εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των ναύλων». Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση 2005/842, η οποία προβλέπει στο άρθρο 4, στοιχείο δ', κανόνες διαφάνειας όσον αφορά τις «παραμέτρους για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης». Βλ., επίσης, άρθρο 4, στοιχείο δ', της αποφάσεως 2012/21.

95 Κατά την άποψή μου, καίτοι οι τέσσερις προϋποθέσεις που τίθενται με την απόφαση Altmark είναι διακριτές μεταξύ τους και επιδιώκουν καθεμία τον δικό της σκοπό, από την τήρηση της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως εξαρτάται η τήρηση των λοιπών προϋποθέσεων που αφορούν την αντιστάθμιση. Εκτιμώ ότι τα ζητήματα σχετικά με το επίπεδο και τον υπολογισμό της αντισταθμίσεως συνδέονται στενά με το περιεχόμενο των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που ανατέθηκαν στην επιχείρηση δικαιούχο των επιδοτήσεων.

96 Βλ. σημεία 41 και 42 των παρουσών προτάσεων.

97 Βλ. σημείο 42 των παρουσών προτάσεων.

αμφισβητούν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, αλλά ζητούν από το Δικαστήριο να ελέγξει εάν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο [98] διευκρινίζοντας τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark [99]. Ένα τέτοιο νομικό ζήτημα μπορεί να υποβληθεί στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου.

121. Επί της ουσίας, εκτιμώ, εν αντιθέσει προς τα όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες [100], ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπερέβη το όριο της πρόδηλης πλάνης κατά την εξέταση των διαφόρων πράξεων καθορισμού και αναθέσεως της αποστολής ΥΓΟΣ. Συγκεκριμένα, κατά τα σημεία 113 έως 115 των παρουσών προτάσεων, η υποχρέωση να ανατίθεται πράγματι στη δικαιούχο των δημόσιων επιδοτήσεων επιχείρηση η εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας με πράξη της δημόσιας εξουσίας και να καθορίζονται σαφώς οι υποχρεώσεις αυτές εφαρμόζεται αυστηρά. Η εκπλήρωση των ελάχιστων αυτών υποχρεώσεων δεν εμπίπτει στην ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών να ορίζουν υπηρεσίες ως ΥΓΟΣ. Μόνον αυτή η εξουσία εκτιμήσεως κατά τον ορισμό υπηρεσιών ως ΥΓΟΣ δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή παρά μόνο σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης [101].

122. Το γεγονός ότι η πλημμελής λειτουργία της αγοράς δεν αμφισβητείται και ότι η επίμαχη υπηρεσία είναι ουσιαστικά δραστηριότητα δυνάμενη να χαρακτηριστεί ως ΥΓΟΣ δεν ασκεί επιρροή. Οι περιστάσεις αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλυση του κατά πόσον μια υπηρεσία μπορεί να οριστεί ως ΥΓΟΣ, πράγμα το οποίο εμπίπτει στην ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών, η δε ανάλυση αυτή μπορεί να αμφισβητηθεί μόνο σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης. Αντιθέτως, οι εν λόγω περιστάσεις δεν ασκούν επιρροή προκειμένου να καθοριστεί εάν η δικαιούχος των δημόσιων επιδοτήσεων επιχείρηση έχει πράγματι επιφορτισθεί με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας με πράξη δημόσιας εξουσίας και εάν οι εν λόγω υποχρεώσεις καθορίστηκαν σαφώς.

123. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως στις υποθέσεις C-66/16 P έως C-69/16 P πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

124. Με το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, περιορίζοντας την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών μόνο στον καθορισμό των ΥΓΟΣ, ενώ τα κράτη μέλη διαθέτουν επίσης ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για «την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση» των εν λόγω υπηρεσιών, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι η εξουσία εκτιμήσεως περιλαμβάνει κατ' ανάγκη την επιλογή συγκεκριμένης τεχνολογίας, η οποία, εν αντιθέσει προς ό,τι έγινε δεκτό με τις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις [102], είναι απλώς μια μορφή παροχής της υπηρεσίας.

125. Εκτιμώ, όπως και η SES Astra, ότι το συγκεκριμένο σκέλος είναι προϊόν εσφαλμένης ερμηνείας των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων [103].

98 Κατά το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο 1, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται στα νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα σχετικά πραγματικά περιστατικά, καθώς και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά συνεπώς, υπό την επιφύλαξη της ενδεχόμενης παραμορφώσεώς τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, αυτό καθεαυτό, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου. Βλ. διάταξη της 30ής Ιανουαρίου 2014, Industrias Alen κατά The Clorox Company (C-422/12 P, EU:C:2014:57, σκέψη 37).

99 Βλ. υποσημείωση 4 των παρουσών προτάσεων.

100 Βλ. σημεία 36 και 37 των παρουσών προτάσεων.

101 Βλ. σημεία 100 έως 106 των παρουσών προτάσεων.

102 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 59)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 59)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψεις 89 έως 119), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 88).

103 Βλ. σημείο 50 των παρουσών προτάσεων.

126. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο δεν αμφισβήτησε την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη [104] για «την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση» των ΥΓΟΣ επιλέγοντας συγκεκριμένη τεχνολογία· διαπίστωσε απλώς ότι οι νυν αναιρεσείουσες δεν πληρούσαν την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark εκτιμώντας, κατόπιν αξιολογήσεως της ισπανικής εθνικής και περιφερειακής νομοθεσίας, ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν είχε ορίσει σαφώς και επακριβώς την υπηρεσία εκμεταλλεύσεως επίγειου δικτύου ως δημόσια υπηρεσία σε συμμόρφωση προς την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark. Επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε [105] ότι «η προσφεύγουσα ουδέποτε προσδιόρισε ούτε, βέβαια, απέδειξε ποιες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας είχαν ανατεθεί στις επιχειρήσεις λειτουργίας δικτύου [ΕΨΤ], είτε βάσει της ισπανικής νομοθεσίας είτε βάσει συμβάσεων λειτουργίας» [106].

127. Επαλλήλως, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά τις αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902), της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898), καίτοι το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι, κατά τον καθορισμό της υπηρεσίας εκμεταλλεύσεως δικτύου ΕΨΤ ως ΥΓΟΣ, οι ισπανικές αρχές πρέπει να τηρούν την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως [107] και, επομένως, δεν πρέπει να θέτουν τις λοιπές πλατφόρμες σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με την επίγεια πλατφόρμα, προκύπτει σαφώς από τις εν λόγω αποφάσεις ότι, κατά το Γενικό Δικαστήριο, «η τήρηση της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας δεν σημαίνει ότι, σε όλες τις περιπτώσεις, ο ορισμός συγκεκριμένης πλατφόρμας για τη λειτουργία δικτύων ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης συνιστά πρόδηλη πλάνη» [108]. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο προσήψε στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε εάν η επιλογή συγκεκριμένης πλατφόρμας ήταν αντικειμενικά δικαιολογημένη στην προκειμένη περίπτωση, λαμβανομένης υπόψη της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν οι ισπανικές αρχές όσον αφορά τον καθορισμό του τι θεωρούν ΥΓΟΣ. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν όντως ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για «την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση» των ΥΓΟΣ.

128. Ως εκ τούτου, το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως στις υποθέσεις C-66/16 P έως C-69/16 P πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί της υποθέσεως C-70/16 P

129. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλαν, οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη την εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό ΥΓΟΣ [109].

130. Επισημαίνεται ότι, καίτοι δεν αμφισβητούν ευθέως τη διαπίστωση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 110 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η δωδέκατη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος 944/2005

104 Εν προκειμένω, το Βασίλειο της Ισπανίας.

105 Κατόπιν εξετάσεως της εφαρμοστέας ισπανικής νομοθεσίας.

106 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 72)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 73)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (T-487/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:899, σκέψη 115) και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 103).

107 Ειδικότερα διά της εφαρμογής της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας στην υπηρεσία εκμεταλλεύσεως των δικτύων.

108 Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (T-462/13, EU:T:2015:902, σκέψη 78)· της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (T-465/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:900, σκέψη 79), και της 26ης Νοεμβρίου 2015, Abertis Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (T-541/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:898, σκέψη 106).

109 Βλ. σημεία 52 έως 56 των παρουσών προτάσεων.

καθώς και οι συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ διοικήσεων περιέχουν σαφή καθορισμό της επίμαχης δημόσιας υπηρεσίας, ήτοι της παροχής της υπηρεσίας επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως, και ότι με τις συγκεκριμένες επίσημες πράξεις η εν λόγω υπηρεσία ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως σε συνεργασία με την αυτόνομη κοινότητα [110].

131. Κατά την άποψή μου, το συγκεκριμένο επιχείρημα, το οποίο αφορά την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, ελλείψει προβολής ισχυρισμού περί παραμορφώσεως του εν λόγω δικαίου [111].

132. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όταν το Γενικό Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να ελέγξει, δυνάμει του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, τη νομική υπαγωγή των εν λόγω πραγματικών περιστατικών και τις εξ αυτής αντληθείσες έννομες συνέπειες. Η εκτίμηση συνεπώς των πραγματικών περιστατικών δεν αποτελεί, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως των αποδεικτικών αυτών στοιχείων από το Γενικό Δικαστήριο, νομικό ζήτημα υποκείμενο, καθαυτό, στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Επομένως, όσον αφορά τον αναιρετικό έλεγχο των σχετικών με το εθνικό δίκαιο εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγξει αποκλειστικώς και μόνον αν υπήρξε παραμόρφωση του δικαίου αυτού [112].

133. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-70/16 P πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο.

134. Επιπλέον, από τη σκέψη 95 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901) προκύπτει σαφώς ότι, κατά το Γενικό Δικαστήριο, «τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό του τι θεωρούν ΥΓΟΣ και, επομένως, ο ορισμός των εν λόγω υπηρεσιών από ένα κράτος μέλος μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή μόνο σε περίπτωση προδήλης πλάνης».

135. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι δεν πληρούνταν «ορισμένα ελάχιστα κριτήρια τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, την ανάθεση αποστολής παροχής ΥΓΟΣ στον εκάστοτε επιχειρηματία με πράξη δημόσιας εξουσίας» [113].

136. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 110 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «οι προσφεύγουσες ουδέποτε προσδιόρισαν ούτε, βέβαια, απέδειξαν ποιες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας είχαν ανατεθεί στις επιχειρήσεις λειτουργίας δικτύου [ΕΨΤ], είτε βάσει της ισπανικής νομοθεσίας είτε βάσει συμβάσεων λειτουργίας».

137. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι νυν αναιρεσείουσες δεν μπόρεσαν να αποδείξουν ότι ήταν εσφαλμένη η εκτίμηση της Επιτροπής ότι, ελλείψει ρητού χαρακτηρισμού της λειτουργίας επιγείου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας, δεν πληρούται το πρώτο κριτήριο της αποφάσεως Altmark [114].

110 Βλ. σημεία 53 και 54 των παρουσών προτάσεων.

111 Απόφαση της 3ης Απριλίου 2014, Γαλλία κατά Επιτροπής (C-559/12 P, EU:C:2014:217, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

112 Απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital κατά Επιτροπής (C-449/14 P, EU:C:2016:848, σκέψεις 43 και 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

113 Βλ. απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 97).

114 Βλ. απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901, σκέψη 99).

138. Επομένως, εν αντιθέσει προς τα όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο δεν απέκλεισε «κατ' αρχήν, [τη δυνατότητα] καθορισμού της λειτουργίας επίγειου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας» [115].

139. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμο. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλαν, οι αναιρεσείουσες εκτιμούν ότι το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 112 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο συνιστάμενη στο γεγονός πως δεν έλαβε υπόψη ότι η εξουσία εκτιμήσεως των κρατών μελών δεν καλύπτει μόνο τον καθορισμό, αλλά και την παροχή και την οργάνωση της ΥΓΟΣ. Κατά τις αναιρεσείουσες, η παροχή της υποστηρικτικής υπηρεσίας της ΕΨΤ μέσω επίγειας πλατφόρμας, αποτελεί απλώς τρόπο οργανώσεως της παροχής της υπηρεσίας, ο οποίος εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κράτους μέλους [116].

140. Όπως προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 127, παράγραφος 1, και του άρθρου 190, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατ' αναίρεση. Συγκεκριμένα, σκοπός των διατάξεων αυτών είναι, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 170, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού Διαδικασίας, να μη μεταβάλει η αίτηση αναιρέσεως το αντικείμενο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαφοράς [117].

141. Κατά την άποψή μου, το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως έχει ως αποτέλεσμα να υποβάλλεται προς κρίση στο Δικαστήριο διαφορά ευρύτερη από εκείνη η οποία υποβλήθηκε προς κρίση στο Γενικό Δικαστήριο.

142. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 112 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Comunidad Autónoma de Galicia και Retegal κατά Επιτροπής (T-463/13 και T-464/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:901), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι νυν αναιρεσείουσες *δεν αμφισβήτησαν την εκτίμηση της Επιτροπής στην αιτιολογική σκέψη 121 της επίδικης αποφάσεως* κατά την οποία ο ορισμός της λειτουργίας συγκεκριμένης πλατφόρμας υποστηρίξεως, εν προκειμένω της επίγειας πλατφόρμας, ως δημόσιας υπηρεσίας θα συνιστούσε πρόδηλη πλάνη τον ισπανικών αρχών, διότι, όταν υπάρχουν πολλές πλατφόρμες μεταδόσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί μία από αυτές συγκεκριμένα ως ουσιώδης για τη μετάδοση των ραδιοτηλεοπτικών σημάτων.

143. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

Επί της υποθέσεως C-81/16 P

144. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και, ειδικότερα, το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας κατά το οποίο η ανάλυση του νομικού πλαισίου από το Γενικό Δικαστήριο είναι προδήλως εσφαλμένη [118] και οι πράξεις του εθνικού δικαίου και οι συναφθείσες από τις ισπανικές αρχές συμβάσεις όχι μόνο καθορίζουν την ΥΓΟΣ και αναθέτουν την εκτέλεσή της σε ορισμένους επιχειρηματίες, αλλά κάνουν επίσης ρητή αναφορά στην επίγεια τεχνολογία [119], εκτιμώ ότι το εν λόγω επιχείρημα, με το οποίο αμφισβητείται η εκτίμηση στην οποία

115 Βλ. σημείο 53 των παρουσών προτάσεων.

116 Βλ. σημείο 64 των παρουσών προτάσεων.

117 Βλ., συναφώς, απόφαση της 20ής Μαΐου 2010, Γκόγκος κατά Επιτροπής (C-583/08 P, EU:C:2010:287, σκέψεις 23 και 24).

118 Βλ. σημείο 72 των παρουσών προτάσεων.

119 Βλ. σημείο 73 των παρουσών προτάσεων.

προέβη το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και τις συναφθείσες από τις ισπανικές αρχές συμβάσεις, η οποία συνιστά εκτίμηση πραγματικών περιστατικών, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, ελλείψει προβολής ισχυρισμού περί παραμορφώσεως του εν λόγω δικαίου [120].

145. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως του Βασιλείου της Ισπανίας πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

146. Επί της ουσίας, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως του Βασιλείου της Ισπανίας υποδηλώνει εσφαλμένη ερμηνεία της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891).

147. Εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας [121], το Γενικό Δικαστήριο δεν έκρινε ότι δεν συντρέχει λόγος να ληφθούν υπόψη, εκτός από το νομικό πλαίσιο, το σύνολο των πράξεων των ισπανικών αρχών με τις οποίες ανατέθηκε στις οικείες επιχειρήσεις η εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

148. Από τις σκέψεις 69 επ. της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891) προκύπτει σαφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τις πράξεις των ισπανικών αρχών με τις οποίες, κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, ανατέθηκε στις οικείες επιχειρήσεις η εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

149. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 70 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα για τη μετάβαση στην ΕΨΤ, το οποίο είχε θεσπιστεί από το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο στις 7 Σεπτεμβρίου 2007, και εκτίμησε ότι, με το πρόγραμμα αυτό, δεν ανατέθηκε σε καμία επιχείρηση η εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

150. Με τη σκέψη 71 της αποφάσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, κατά τη νομολογία, η παροχή δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να ανατεθεί διά πλειόνων χωριστών πράξεων, εφόσον αυτές προέρχονται από δημόσια αρχή και έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, κατά μείζονα λόγο οσάκις με αυτές τις πράξεις συγκεκριμενοποιούνται υποχρεώσεις οι οποίες έχουν επιβληθεί εκ του νόμου. Εντούτοις, κατά το Γενικό Δικαστήριο, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προσκόμισε καμία σύμβαση που να τεκμηριώνει την άποψη που προέβαλε, σύμφωνα με την οποία στις οικείες επιχειρήσεις ανατέθηκε η εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Επιπλέον, κατά το Γενικό Δικαστήριο, το γεγονός ότι η παροχή μιας υπηρεσίας αποτελεί αντικείμενο δημόσιας συμβάσεως δεν σημαίνει ότι η υπηρεσία αυτή αποτελεί αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διευκρίνιση εκ μέρους των αρμοδίων αρχών ΥΓΟΣ κατά την έννοια της αποφάσεως Altmark.

151. Επιπλέον, με τη σκέψη 72 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τις διοργανικές συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ της βασκικής κυβερνήσεως, της EUDEL και των τριών βασκικών επαρχιακών κυβερνήσεων. Το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι ούτε οι εν λόγω συμβάσεις καθόριζαν ως δημόσια υπηρεσία τη λειτουργία επίγειου δικτύου.

152. Εκτός αυτού, με τη σκέψη 73 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ουδέποτε οι ισπανικές αρχές προσδιόρισαν ούτε, βέβαια, απέδειξαν ποιες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας είχαν ανατεθεί στις επιχειρήσεις λειτουργίας του δικτύου της ΕΨΤ είτε από την ισπανική νομοθεσία είτε από τις συμβάσεις λειτουργίας.

120 Αποφάσεις της 3ης Απριλίου 2014, Γαλλία κατά Επιτροπής (C-559/12 P, EU:C:2014:217, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και της 29ης Νοεμβρίου 2012, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (C-416/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:761, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

121 Βλ. σημείο 71 των παρουσών προτάσεων.

153. Συμμεριζόμενος την άποψη της Επιτροπής, εκτιμώ ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη κρίνοντας ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή διαπίστωσε εσφαλμένως, στις αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 122 και 172 της επίδικης αποφάσεως, ότι η ανάπτυξη, η συντήρηση και η εκμετάλλευση του δικτύου ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ δεν ορίστηκαν επακριβώς ως δημόσια υπηρεσία κατά την έννοια της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark.

154. Συναφώς, το εριζόμενο ζήτημα δεν είναι η ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό των ΥΓΟΣ τους, ελλείψει συναφούς εναρμονισμένης κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης, αλλά η υποχρέωση, σύμφωνα με την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως Altmark και το γράμμα του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η δικαιούχος των δημόσιων επιδοτήσεων επιχείρηση να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και οι υποχρεώσεις αυτές να είναι σαφώς καθορισμένες.

155. Επισημαίνεται ότι, με τη σκέψη 67 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, καίτοι το Βασίλειο της Ισπανίας χαρακτήρισε ως υπηρεσία γενικού συμφέροντος όλες τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, περιλαμβανομένων των δικτύων ραδιοφωνικής και τηλεοπτικής μεταδόσεως, δεν προκύπτει από την επίμαχη νομοθεσία ότι όλες οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών έχουν στην Ισπανία τον χαρακτήρα ΥΓΟΣ. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του γενικού νόμου 32/2003 περί τηλεπικοινωνιών, της 3ης Νοεμβρίου 2003, ορίζει ρητώς ότι οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος κατά την έννοια του νόμου αυτού πρέπει να παρέχονται υπό *καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού*, ενώ ο χαρακτηρισμός υπηρεσίας ως ΥΓΟΣ κατά την έννοια της πρώτης προϋποθέσεως της αποφάσεως Altmark επιτάσσει να ανατίθεται η ευθύνη της διαχειρίσεώς της σε ορισμένες επιχειρήσεις. Επιπλέον, με τη σκέψη 68 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι οι εθνικές διατάξεις χαρακτηρίζονται από *τεχνολογική ουδετερότητα* και ότι τηλεπικοινωνία αποτελεί η μετάδοση σημάτων μέσω κάθε δικτύου μεταδόσεως και όχι μόνο μέσω επίγειου δικτύου, κάτι το οποίο δεν αμφισβήτησε το Βασίλειο της Ισπανίας, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί εσφαλμένη η διαπίστωση στην οποία κατέληξε η Επιτροπή ότι η λειτουργία επίγειου δικτύου δεν χαρακτηρίζεται ως δημόσια υπηρεσία κατά την έννοια της αποφάσεως Altmark.

156. Λαμβανομένων υπόψη των αμφίσημων και αντιφατικών στοιχείων των επίμαχων εθνικών διατάξεων, των οποίων την ουσία δεν αμφισβητεί εξάλλου το Βασίλειο της Ισπανίας, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν έσφαλε εκτιμώντας ότι οι εν λόγω εθνικές διατάξεις δεν περιέχουν σαφή καθορισμό της υπηρεσίας εκμεταλλεύσεως επίγειου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας.

157. Τέλος, δεν συμφωνώ με το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να αποφανθεί ότι καμία άλλη αυτόνομη κοινότητα, εκτός της Χώρας των Βάσκων, δεν απέδειξε τον χαρακτήρα της εκμεταλλεύσεως του επίγειου δικτύου ως ΥΓΟΣ, στο μέτρο που η Επιτροπή είχε εξετάσει δείγμα 82 δημόσιων διαγωνισμών προκειμένου να εκτιμήσει τη συμβατότητα της ενισχύσεως[122].

158. Από τη σκέψη 77 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, EU:T:2015:891), προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι απόκειται στις αυτόνομες κοινότητες να επικαλεστούν την απουσία κρατικής ενισχύσεως σύμφωνα με την απόφαση Altmark και ότι, ως καλύτερο και μοναδικό παράδειγμα, οι εν λόγω αρχές επικαλέστηκαν την περίπτωση της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων.

122 Βλ. σημείο 75 των παρουσών προτάσεων.

159. Κατά την άποψή μου, το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε εξετάσει δείγμα 82 δημόσιων διαγωνισμών προκειμένου να εκτιμήσει τη συμβατότητα της επίμαχης ενισχύσεως δεν αποδεικνύει ότι κάποια άλλη αυτόνομη κοινότητα, εκτός της Χώρας των Βάσκων, απέδειξε, ή έστω επικαλέστηκε, τον χαρακτήρα της εκμεταλλεύσεως του επίγειου δικτύου ως ΥΓΟΣ.

160. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με τη σκέψη 71 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η παροχή δημόσιας υπηρεσίας μπορεί επίσης, υπό ορισμένες περιστάσεις, να ανατεθεί διά πλειόνων χωριστών πράξεων. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν απέδειξε ότι η παροχή δημόσιας υπηρεσίας ανατέθηκε με δημόσιες συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ της δημόσιας διοικήσεως και των οικείων επιχειρήσεων. Το Γενικό Δικαστήριο πρόσθεσε, ορθώς, ότι το γεγονός και μόνον ότι η παροχή μιας υπηρεσίας αποτελεί αντικείμενο δημόσιας συμβάσεως δεν σημαίνει ότι η υπηρεσία αυτή αποτελεί αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διευκρίνιση εκ μέρους των αρμοδίων αρχών ΥΓΟΣ κατά την έννοια της αποφάσεως Altmark.

161. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως του Βασιλείου της Ισπανίας είναι αβάσιμο.

162. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως του Βασιλείου της Ισπανίας πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο και αβάσιμο.

Πρόταση

163. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

– στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Comunidad Autónoma del País Vasco και Itelazpi κατά Επιτροπής (C-66/16 P), Comunidad Autónoma de Cataluña και CTTI κατά Επιτροπής (C-67/16 P), Navarra de Servicios y Tecnologías κατά Επιτροπής (C-68/16 P) καθώς και Cellnex Telecom και Retevisión I κατά Επιτροπής (C-69/16 P), να απορρίψει ως αβάσιμα το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του μοναδικού λόγου αναιρέσεως·

– στην υπόθεση Comunidad Autónoma de Galicia και Redes de Telecomunicación Galegas κατά Επιτροπής (C-70/16 P), να απορρίψει ως εν μέρει απαράδεκτο και αβάσιμο το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως και να απορρίψει ως απαράδεκτο το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, και

– στην υπόθεση Ισπανία κατά Επιτροπής (C-81/16 P), να απορρίψει ως απαράδεκτο και αβάσιμο το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως.